

45 + 5

సమీక్ష



భారతీయ సాంస్కృతిక పక్షపత్రిక

వ్యవస్థాపక సంపాదకులు . విద్యాన్ బిల్లుసు సతారామశాస్త్రి.

సంపుటము 14

రాజ్యం హిందూత్వము 16- 0-1991, 1-11-1991

సంచికలు 20, 21

.. ఈ సంచికలో రచయితలు . -

- | | |
|---------------------------------|---------------------------------|
| 1. శ్రీ పద్మల సూర్యనారాయణమూర్తి | 5. శ్రీ చిర్రాపాటి శ్రీరామకృష్ణ |
| 2. శ్రీ కపిలమాయి పింగిమూర్తి | 6. డా॥ మిరియాల రామకృష్ణ |
| 3. శ్రీ ముదిగొండ ఈశ్వరచరణ్ | 7. డా॥ టి బాలసబ్బయ్య |
| 4. డా॥ డి య్ వాస్కరరావు | |

1, 16 తేదీలలో ప్రచురింపబడును.

సంవత్సర చందా రు 20-00

6 మాసములకు రు 12-00

విడి ప్రతి రు 2-00

~~~~ సకాలంలో చందా పంపి సహకరించండి ~~~~

## — సంపాదకుని మాట —

తెలుగుభాషలో నానాటికి వస్తున్న మాకులు సాహితీవేత్తలు రచయితలు గమనిస్తూనే ఉన్నారు. ఒకప్పుడు తీయదనంలోని మధుర త్యాన్ని, భాషాప్రయోగాల్లో సాగసును పంచిపెట్టిన భాష సంస్కరణల పేరుతో దుర్గంధాన్ని వెదజల్లే రీతిగా మార్పు చెందడం భాషాప్రియులకు భరించలేనిది.

వాడుక భాష పేరుతో వికృతమైన ప్రయోగాలు, సందర్భం తెలియకుండా పదప్రయోగాలు, జనాకర్షణపేరుతో పచ్చి బూతు మాటలు ఈ భాష కుత్తుక నుత్తరిస్తున్నాయి. ఈమధ్య వార్తా ప్రసారాలలోకూడా అనౌచిత్యమైన పదప్రయోగాలు ఉంటున్నాయి. ఇక చలనచిత్రాలలో వచ్చే భాషకి భాష్యం చెప్పడం వేరే అవుసరం లేదు. కుటుంబసమేతంగా చూడలేని దృశ్యాలేకాదు, వినడానికి సిగ్గు పడే సంభాషణలకూడా కోళ్ళొల్లలు.

మేధావులు కమిటీలలో ఉండికూడా ఇటువంటివి ఎలా ఒప్పుకుంటున్నారని ఆశ్చర్యం కలుగకమానదు.

వాడుక భాషను ప్రోత్సహించడానికి గ్రాంథిక భాషను హింసించడం తగదు. తెలుగు భాషను ఎలా పడితే అలా వాడుకోవచ్చు అనే తేలిక భావం అంతకన్నా తగదు. ఇది సమాజశ్రేయస్సుకు హానికరంకూడా. ఆలోచించగలిగినవారికి ఇంతకన్నా సూచనలివ్వడం అవుసరం లేదు. ఆలోచించ లేని, ఆలోచించము అన్నవారికి చెప్పినా ప్రయోజనమూ లేదు.

— సంపాదకుడు

# ★ స మా లో చ న ★

\* జాతీయ సాంస్కృతిక పక్షపత్రిక \*

వ్యవస్థాపక సంపాదకులు విద్యాన్ బులుసు సీతారామశాస్త్రి  
Retired Telugu Lecturer, V T. J. College, Rajahmundry.

సంస్కృత నాటక సాహిత్య-2

## ప్రబోధ చంద్రోదయం

—శ్రీ జోగ్గల సూర్యనారాయణమూర్తి

సంస్కృత నాటక ప్రపంచంలో ధర్మ ప్రచార ప్రయోజనంతో కొన్ని నాటకాలు వచ్చాయి. ఈ క్షణి ఇతర దేశాలలోనూ ఉంది. శ్రీ. శ. పదకొండవ శతాబ్దంలో కీర్తివర్మ సభలో విద్యాపీఠాన్నధిపించిన వరమహంస శ్రీకృష్ణమిత్ర యతి ద్రుడు అద్వైత సిద్ధాంతానుగుణంగా "ప్రబోధ చంద్రోదయ" మనే నాటకం రచించాడు. తరువాత 11వ శతాబ్దంలో "సంకల్ప మూర్ఖోదయ" మనే విశిష్టాద్వైత సిద్ధాంతానుగుణమైన నాటకం శ్రీమద్వేంకటాచార్యుడు రచించాడు. అనంతరం "ఉభయగ్రాహక రాహుదయ" మనే ఒక నాటకం ఒకాశోక మాధువుడు రచించాడని అది అచటాద్రుతం. 'చైతన్య చంద్రోదయ' మనే మరొక నాటకం వంగదేశీయ చైతన్యమతానుబద్ధంగా కవి కర్ణపూరుడనే కవిత 1550వ సంవత్సరంలో రచించబడిందని తెలుస్తోంది. ఇటువంటి నాటకాలకి మార్గదర్శకం ప్రబోధ చంద్రోదయమే. తరువాత వచ్చినవి

ప్రసిద్ధి పొందలేదు. వండితలోకంలో ప్రబోధచంద్రోదయ మిప్పటికీ తన విశిష్టతని నిరూపించుకొంటూనే ఉంది.

గ్రంథ సంశోధనకర్త పరిశీలకరత్నగురి నాటకాల వాసుదేవకవి ప్రస్తావనలో వ్రాసిన మాట లిలా ఉన్నాయి

"ఈ ప్రబోధచంద్రోదయ మనే నాటకం కాంతరసప్రధానమైనప్పటికీ ఉపసర్జనీభూత (అంగభూత) కృంగారాద్యభిల రససమాశ్లేష్టమూ, ధీరోదాత్త నాయకమూ, ఉద్ధతోపనాయకమూ, సంధిపంచక, ఉపసంది, చతుష్టయ్యంగ, విమృంభాదిపంచక, భారత్యాదిరీతి, పరిభాష, పతాకాస్థాన వృత్త్యాద్యదిత్యాద్యభిల నాట్యగుణ విలాసమండితమూ ఆయనప్పటికీ, ఆమూలాంతిమూ ఆద్యాత్మ విషయ విద్యాప్రతిభూతి నానాపాఖండి మతోచ్చేదకాం సిద్ధాంతాల నావిష్కరిస్తూ ఉభయప్రకారంగా ధరామండలంలో పాటిలేనిదిగా ఉంది."

ఈ నాటక రచనకు రెండు హేతువులు చెప్పుకున్నాడు. (1) కృష్ణమిత్రుడికి చాలామంది శిష్యులున్నారు. వారిలో ఒకడికి వేదాంతం బోధపడటంలేదు. అతనికి వేదాంతం బోధించటానికి సాధనంగా నాటక ప్రక్రియ నాశ్రయించి కృష్ణమిత్రుడి నాటకం కల్పించాడు. కావ్యం కంటే నాటకానికి ప్రదర్శనయోగ్యత కూడా ఉండటంచేత ఇందులో సులభ గ్రహణాని కనుకూత ఉంటుంది కదా! (2) మహారాజైన కీర్తివర్మకే అద్వైతం దురతగానామైంది. అప్పుడే యతిద్రుడి నాటకం రచించి ప్రదర్శింపజేశాడు. దానితో రాజా మనస్సులో అద్వైతాభిరుచి కలిగింది. అని,

"జీవనంలో అంతరచమోదగిన సద్గుణాలు, త్వజీవదగిన దుర్గుణాలు ఈ నాటకంలో ప్రదర్శింపబడి జగద్గురువు, మన సత్త్వకాస్త్రవేత్త అయిన కృష్ణమిత్రుని చేతి ఉపదేశించేదురు ప్రయత్నించేయబడింది" అనే విషయం ప్రశంసనీయం. అందుచేతనే ఈ నాటకంలో పాత్రలు... వివేక, సంకోచ, మహామోహ, అహంకారాదులు పురుషులూ, కాంతి, క్రద్ధా, మైత్రీ, కరుణాదులు స్త్రీలూ, కనిపిస్తున్నారు ధర్మాధర్మ సంఘర్షణ కథ వస్తువు. ప్రసిద్ధ మహాభారతకథాసామ్యం కనిపిస్తోంది. వివేకాదులు కామగ్రోధా

ధుల్ని జయించారు. భాగవతంలో ఉన్న పురంజనోపాఖ్యానం దీని ప్రేరకమని కొందరి భావన. సాధారణంగా నాటకంలో క్షంగార వీర రసాలలో ఒకటి ప్రధానంగా ఉంటుంది. దీనిలో కాంత రసం, అంగిరసం, ఇతర రసాలు అంగ రసాలుగా ఉండటం విశేషం. వదాంత సిద్ధాంతాల్లో పుటన పురస్కరంగా ఈ నాటకం సరసంగా రసీకజన మనోరంజకంగా నిఖిల నాట్యగుణమండితంగా నిర్మింపబడటం గమనిస్తే శ్రీకృష్ణమమమని ఈ ప్రయత్నం అశ్రేయజనకంగా కనిపిస్తుంది. శేషం గుణాలి వ్యక్తిత్వం కల్పించి వీరవరయోరాన్ని బోధించిన ఈ కవి నాటకారంభం ఇలా చేశాడు.

మధ్యాహ్నార్క మరీచికా వీరవరయః  
తూలోదర భావతః  
ఇం నాయు ర్జ్వలన్ అం ఓతిరితి  
త్రైలోక్య మస్మితి ।  
యత్ర త్వం విమమం వినియతి త్మః  
సగోష్ఠి భోగోపమం  
సాంప్రదానం దేవసామ్యమే తదమం  
స్వాత్మకబోధం మమ ॥

(మధ్యాహ్నపు తెండవల్ల ఏర్పడిన ఎండమౌతులో నీటిని భావించినట్లు. అకాశం, గాలి, నివృ, వీరు, భూమి అనే త్రైలోక్యస్థితవం కలుగుతోంది. మర్మ విద్యాంశులకు ఏ సగోష్ఠిభోగోపమమైన (రజ్జుసర్పత్రాంతి) తత్త్వనిమిత్తవం కలుగుతోందో ఆసాంప్రదానం దేవసామ్యమూ, స్వాత్మకబోధమూ అయిన మహమ్మ మహానిస్తున్నామ.) ప్రథమాంకంలో కామజన తన ప్రియరానిన రతితో.

ఏమీమీవ ప్రభవమేన సహోదరాణా మజ్జుంభతే జగతి వైరమితి ప్రసిద్ధం కృష్ణ నిమిత్తమభవత్తుర సాంప్రదానం తీవ్ర ప్రభావీ భవనమయ కృద్విరోధం॥

(ఒక భోగవస్తువు నిమిత్తంగా సోదర లలో వైరం పెరుగుతుండనే సంకతి ప్రసిద్ధం. భూమికోసం వరుసాండవు లలో లోకక్షయకారియైన విరోధం సంభవించింది) అమిషమంటే మౌనం ఇక్కడ అమిషవృత్తం అక్షణార్థంతో భోగ్యవస్తు బోధకమైంది. ఏకామిష ప్రభవవైరమనటం ద్వారా భోగ్యవస్తు నిమిత్తకమైన వైరం సోదరులలో కనిపిస్తోందని వరుసాండవయొద్ద ఉదాహరింపబడింది.

ఈ నాటకంలో అద్వైత, చార్వాక, జైన, బౌద్ధ, కాపాలికాది మతాల సిద్ధాంత విచారం జరిగింది. భారతంలో వరుక్షేత్రానికి ప్రాధాన్య మున్నటే ఇక్కడ రెండు శ్లేత్రాలు రంగస్థల స్థితిని బొందాయి. ఒకటి కాశీశ్లేత్రం, రెండవది పురుషోత్తమ శ్లేత్రం. విహితామృతాల మాచన వీటిలో కనిపిస్తోంది.

ఇది ఆరంభం నాటకం. వీటిలో క్రమంగా 1. వివేక మహామోహవత్తు విచారం 2. మహామోహ విలాసం 3. సామండవిదంబనం 4. వివేకని ప్రయత్నం 5. వైరాగ్య ప్రాదుర్భావం 6. జనస్మృతి అనే విషయాలున్నాయి.

ఈశ్వరుడనే రాజా అయిన భార్య మాయ. వారి కొడుకు మనస్సు, అతనికి ప్రవృత్తి, నివృత్తి అని ఇద్దఱు భార్యలు. ప్రవృత్తికి మహామోహమైన పుత్రులు జన్మించారు. నివృత్తి కొడుకు వివేకడు. ఈ సవతికొడుకులకు రాజ్యకాంక్షనల్ల కోహంక్షిసంభవించింది. గీచివరకి వివేకడికి విజయమూ, మహామోహాదులకి పరాభవమూ కలిగాయి. తరువాత ప్రబోధ చంద్రోదయమైంది. విప్లభక్తి అనే పేరు గల దేవి, కథానిర్యాసం చేస్తుంది. ఇక్కడ నాడుకుడికి క్రుత్త (ప్రతిపాదుడు) మహామోహుడు, అతని మంత్రులు కామ, శ్రోధ, దంభాసాంకారులు. శ్రద్ధ అనే స్త్రీ వివేకని అమాత్యులవని నలంక

రించింది. శ్రద్ధకు చెలికత్తై మైత్రి. వివేకని వత్ని మతి అమె చాచి తమ. మహామోహుని భార్య మిధ్యాదృష్టి. హింస శ్రోధుని భార్య. లోభుని భార్య తృప్త. ఈ పేరులతో ఇక్కడ పాత్రల మనోభావాలు భావుకమహోదయలు బావించగలరు.

ఇంక నాటకంలో అక్కడక్కడ అయిన పాత్ర భావనల పరిశీలన ద్వారా కవి ఉద్దేశించిన ఉపదేశం గ్రహించుటానికి ప్రయత్నిద్దాం. రతి తన పతియైన కామజ్ఞి అడుగుతుంది. “అర్యపుత్రా! మీమా, వివేకమదమ ప్రభృతులకు ఉత్పత్తిస్తాన (మొకటి నని విన్నాను” కామడు-ప్రియా! ఉత్పత్తిస్తాన మొకటి నని చెప్పేదమిటి? మా తండ్రియే ఒక్కడు. “తథాహి-

సంభూతః ప్రథమ మహేశ్వరస్య సంగా న్యాయాయాం మనఃకలి విమత స్తనూజః । త్రైలోక్యం సకల మిదం విస్మయ్య తేనాథో జనితమిదం వలద్యయంతః ॥

(ప్రథమ మహేశ్వరుని సంగంకల్ల మాయన మనస్సునే ప్రసిద్ధుడైన పుత్రుడు పుట్టాడు. ఈ త్రైలోక్యాన్ని విడిచి అతనివల్ల మా వలద్యయం ఉదయించింది)

ఇలా ఇక్కడ మూవకర్త్యంలో విరుద్ధ భావ బాధానికీటికీ ఉత్పత్తిస్తానమూ, విభిన్నతా ప్రకటింపబడ్డాయి. శ్రోధుడు తన సీవిధంగా ప్రకటింపబడున్నాడు.

“అంధీకరోమి భువనం బధిరీకరోమి ధీరం సచేతన మచేతనతాం నయామి కృత్యం నపశ్యతి నరేన పితం క్రూరోతి ధీయాన ధీతమపి నప్రతిపద్యతాతి॥”

(లోకం అందమూ, బధిరమూ అయ్యేలా చేస్తాను. సచేతనమైన ధీరుడికి అచేతనత్వం కలిగిస్తాను కర్తవ్యం గమనించక, పితం వివేక ధీమంతుడునుడే తాను

చదివినది భారత శాస్త్రమునకు పోయే  
అట్లు చేస్తాను)

అతని ప్రతాపమిది. ఈ శ్రావణము  
హిందూ అంటాడు. "ప్రియో! నివృ  
తతాధ్యయనమునకు యోగ్యుడగు మాతృ  
పితృ వధ వాడ నాకు స్వల్పవిద్యమే.  
(తనకు మాతాపితృ) ఈ కులీ యెవరు  
వికాచి? తండ్రివరు? పోదరు లెవరు  
పురుషులు? ఈ బంధువర్గములకు మాంతు  
వ్యం, ఈ జ్ఞాతులు కటిల విట కుమ్మచ్చే  
ప్రేమలు. ఈ కలమంత అగర్భణా  
నిశ్చయం చేయవలసినది కా కరిదంతా  
శ్రోధాగ్నికా బంధకమింపవు."

హిందూశాస్త్రమునకు శ్రావణము నివృ  
తత మిది.

(1) ఈ నాటకంలో శ్రద్ధ మూడు  
రకాలుగా చూపింపబడింది. పాత్రిక,  
రాజసి, కామసి అని. శ్రీకృష్ణాంకంలో  
భిక్షు విలా అంటాడు.

"ఓ ఉపాసకలారా! భిక్షువులారా!  
విసండి భగవంతుడైన మనకుని వాక్యా  
మృతం. (ప్రస్తుతం చెబుతున్నాడు) "నేను  
దివ్యచతుష్టయంలో లోకాల కుగతి దుర్గతు  
లను చూస్తున్నాను. సర్వసంస్కారాలు  
క్షీణింపబడినవి. అత్యంతాంధకరం అందుచేత  
భిక్షువులు. భార్యల జాక్రమిస్తాంటే  
ఈర్ష్యపడతాడను. ఆ ఈర్ష్య అనగా  
చిత్తమలం (మనస్సులోని మోలికలం)"  
అని. తరువాత శ్రద్ధను పిలిచి. "ఉపాస  
కలీ! భిక్షువులీ! అతిగనం చేసుకొని  
చిరకాలం ఉండు" మని ఆజ్ఞాపిస్తాడు.  
ఇక్కడ ఈ శ్రద్ధ తామసి అని గ్రహిం  
చాలి. ఈ భిక్షువచనాలవల్ల ఆకాలపు  
కాద్యపు దుర్బలని తెలిపే విశిష్టానికి విశే  
షం అవకాశము కల్గింది. వారి మతంలో  
ఉన్న అత్యంత అనిత్యత్వం, కరిరానికి  
నిత్యత్వం అనేది అంగీకార్యం కావచ్చు  
కా పోవచ్చు. దానివల్ల ఎవరికి వారిలేదు.

కాని "భిక్షువువారా! శ్రద్ధను నేర్చు  
వ్యం" అని చెప్పబడిన మాట మాత్రం  
భిక్షువుల పతనానంతరం తెలియజేస్తోంది.  
కాన్ని సర్వమతానుయాయులూ గుర్తిస్తా  
రనటంలో వివక్ష లేదు.

(2) కళాంధుల ధారణీయైన శ్రద్ధను  
శిరియి కరణ "రజస్సుయోక్తు శుభి"  
(కూతురు) అంటూ ఇలా వివక్షిస్తుంది.

"విష్ణువ్రహిలోభ్యం లోలోలవగా  
నరాధిపాలాకృత చారుభూషణా  
వికలబీన సన భారమంధరా  
విభాతిషా నేందుముఖిభాషిమ్"

(నల్లని కళ్ళతో లావుగా ఉండి నయం  
యెముకల వంద ధరిస్తుంది)

(3) పాత్రికీయైన శ్రద్ధ-  
నా ప్రిజలే, నాస్తిస్థలే,  
నాస్తిగిరి గవ్యాశేష, నాస్తిపాతాలే ।  
సా విష్ణుభక్త్యా సహితా నివసతి  
హృదయే మహర్కణం ॥

(ఈ శ్రద్ధ జలంలో లేదు. కొండ  
గుహల్లో లేదు. పాతాళంలో లేదు. విష్ణు  
భక్తలైన మహర్షుల హృదయల్లో ఉం  
టుంది).

ఇక నాటకంలో నూత్నమ హాసంలో  
జగత్పితృం వెల్లడవుతూ ఉంది తెలివలు  
చెపుతారంటూ గ్వీతి ముంకంలో దంభు  
డు తీర్థఫలాన్ని వివరిస్తాడు.

యస్య పాదాచ హస్తాచ మనశ్చైవ  
మసుయంతం ।

విద్యా తపశ్చ తీర్థంచ సతీర్థఫల ముక్నుతే॥

("కాకిలో సంయతే ద్రియములే కాని  
యితరులకు తీర్థఫలప్రాప్తి లేదు" అని  
వ్యాఖ్యానంలో ఉంది)

చంద్రికాఖ్య వ్యాఖ్యలో ఇలా ఉంది-  
కృచ్ఛ్ర చాంద్రాయణాది కవములు  
జిహ్వి

"అద్విదాత్రాతి కుర్వంతి మనస్సు త్యేన  
కుర్వంతి ।  
విద్యాతపోభ్యాం భూతాన్ బుద్ధిశ్శాస్త్ర  
కుర్వంతి"

తచ్ఛక్తానం భవేత్పుంసాం  
నమ్యత్కాశీనిశేరణాన్ ।  
కాశీనిశేరణాత్తస్మాద్విశ్వేశే  
యశోధయన్ ॥

తతోమహాదయాపాప్తిః  
కర్మనిర్మూలమహా ।"

సిక్యతో దేహాః, సత్యంతో మనశ్చ  
కుద్ధి పాండుతాయ । ఇత్యాదిగా కాశీ  
నిశాసం జ్ఞానోదయకారక ముత్పండి  
అంటాడు.

అలాగే-  
ప్రతిగ్రహదుష్టావృత్త  
స్వంతుష్టాయేనశేషచిత్ ।  
అహంకారవిమలైశ్చ సతీర్థఫలిమక్నుతే ।  
అదాంభికో నిరాంభికో

హ్యహం జితేంద్రియః ।  
విమలైశ్చ సర్వసంగైర్వై తీర్థఫలమక్నుతే  
అహంభోధాతమసిః

సత్యవాదీద్వంద్వత్ ।  
అత్యంతమశ్చమతేషు తీర్థఫలమక్నుతే ॥  
ఇత్యాదికం ఉపహరింపబడింది.

ఇలాగే తత్త్వజోధం-  
అస్యం శేష తనయేషు విలీనమహా  
వైరాగ్యభావ మనసి ప్రళయం క్రమశ్చే ।  
శ్లేషం పంచగుగతేషు సమం సనివాహం  
తత్త్వజోధ మభిశః పురుషస్తవోతి ॥

కామోదలైన తనయల సమీంచార  
మహం పోయి, వైరాగ్యాన్ని పొందిన  
మనస్సు ప్రకన్నం కాగా, పంచశక్తులు  
సమబద్ధిని పొందినప్పుడు పురుషు  
డంతటా తత్త్వజోధ శాశ్వతాదని  
కాత్పర్యం.

పంచశ్లోకాలు : 1. అవిద్య (మిథ్యా జ్ఞానం) 2. అస్మిత=బుద్ధ్యాత్మల కైకాన్య ధ్యానం 3. రాగం = విషయచ్ఛ 4. ద్వేషం=సహధనమైన దుఃఖమున అప్రీతి. 5. అభినివేశము=మరణ భయం.

ఇదే భగవద్గీతలో-

“యోనవ్యావృత్తి నశ్యంతి సోచతి న కాంతతి” అని చెప్పబడింది “అగ్నే శ్చేషం ఋణాచ్ఛేషం శత్రోశ్చేషం నశేషయేత్” అనే ప్రసిద్ధ లోకొక్తి ఇక్కడ పూర్వపాద సమాంతంగా కని పిస్తోంది పూర్వపాద మిది- “అనాదర తోవిధ్యా నీవామానః స్థిరాంశ్రియః” స్థిరమైన విని శోభింకానే పండితుడు అగ్న్యాదుల శేషనివారణంలో అనాదర పరుడు కారాదని తాత్పర్యం. “ఏకమేవా ద్వితీయం బ్రహ్మ” అనే సిద్ధాంతం వివ రింతుబడింది.

ఏకమేవ సదాబ్రహ్మ సత్యం,

మన్యద్వికల్పితం ।

కోమాహ స్తత్రకశ్లోకః,

ఏకత్య మనుపశ్యతః ॥

ఎవ్వటికీ బ్రహ్మ ఒక్కటే సత్యం. మిగిలినదంతా వికల్పితం. ఏకత్వాన్ని దర్శించేవాడికి మోహమేమిటి? కోక మేమిటి? అని రిత్త్యదర్శనం అపర్య సాశనంచేత భిన్నుడైన “మనస్సు”ని ప్రబోధించటానికి (విష్ణుధిక్తిచేత ప్రేరి తయై) సరస్వతి యాత్నిస్తుంది. ఆ సంద ర్భంలో చింతించరాదని ఆమె అంటుంది.

ప్రకాండపాతకాతనా మార్ద్రాణాం

మర్మభేదిణాం ।

గాఢభోకప్రహరాణా మచింతైక

వచనావధం ॥

(అనుభవండా వచ్చినది అర్థమై మర్మభేదనం చేసే గాఢభోక పు ద్బులకు

అచింతయే (చింత లేకపోవటం) గొప్ప మందు.) అని ఈ మూక్తి-

“అనిర్వచః క్రియోమామను నిర్వేదః పరం సుఖం” ఇత్యాదిగా సాగిన వాల్మీకి మూక్తిని (సుందరకాండలో మామమన్యు ఖతః వచ్చింది) జ్ఞప్తికి తెస్తోంది. సరస్వతి కూడ ‘ఇది పూర్వం మామలుపడేకేంచిందే’ అంటుంది మమతావాసనా నిబంధనమైన మోహాన్ని వికరిస్తూ సరస్వతి-

మార్జారభక్షి య దుఃఖం యాదృశే

గృహవక్త్రపై ।

నతా దృష్టసహ కూశ్యే కలపింకైరధ

మామశే ॥

ఇంటి లోడిని పిల్లి తినేసినప్పుడు కలి గిన దుఃఖం వంటిది పిచ్చుకగాని, ఎలుక గాని పోలే కలుగదు. ఈ సర్వానర్థాలకీ బీజమైన మమకారాన్ని పెకలించటానికి ప్రయత్నించాలి. భిన్నప్రవృత్తులు గల అనే కాగమాలకీకూడ వికృతమే ప్రబో ధింపబడిన సంగతి తెలుసుకొని మననం చెయ్యవలసి ఉన్నట్లు కనిపిస్తోంది.

సమానాన్వయకాతనాం

పరస్పరవిరోధిణాం ।

పరైః ప్రత్యభిరుతానాం ప్రసూతేః

సంగతిః శ్రియః ॥

యేన వేదప్రమాణానాంలేనా మనా నర విరోధేపి వేదసంరక్షణాయ నాస్తిక పక్ష ప్రతిక్షేపణాయ కాస్త్రాణాం సాహిత్యమేవ. ఆగమోనానంద రిత్తిం విచారయతా మవిరోధవేద? ఇత్యాది వాక్యాతో జ్ఞానోదయం కలిగించి అధు నాతన కాలానికీకూడ “మన మిట్లా ప్రవ ర్తించాలి” అని ఉపదేశకుల్యంగా కని పిస్తోంది.

దురతగాహ మహావిషయాం కీనాట కంలో ముఠకరమైన మార్గం కథాసన్ని వేశ కల్పనారూపంతో సుభాషణచాతు

ర్యంతో అవగాహన అయ్యేలాగ చూపిం చబడింది. అయినప్పటికీ కాళం దురతి క్రమంకదా!

చిత్తుర్ధాంకంలో రాజా అనాది-అది శేకపుడు అయిన విష్ణువుయొక్క ఆయత నానికి వెళ్ళి భగవంతుణ్ణి స్తుతిస్తాను. దండకరూపమైన ఈ ప్రోక్తంలో కూర్మ, వరాహ, నృసింహ, బుడ, వామన, బలి భద్రాద్యవతారాలు చెప్పబడ్డాయి. ఇతిర నాటకాలకంటే భిన్నమై దండకరూప మైన ఈ స్తుతి విశిష్టంగా ఇందులో లాపి స్తోంది. నాటకాలకంటే భరతవాక్యం కంటే ముందు పురుషులెల్లా అంటాడు.

ప్రశాంతరాతిరగమత్ వివేకః

కృతకృత్యకాం ।

నింజన్తే సదానందే పదేచానాం

నివేశకః ॥

(వివేకము శక్తువిజయం చేసి కృత కృత్యుడయ్యాడు నేనుకూడ రజో రహిత సదానందపదవి నందుకొన్నాను) దీనితో ప్రతిక్షింపబడి లక్ష్యం సాధించి నట్లర్థమవుతోంది.

సహస్రాబ్రాహ్మణీకం అద్యైక సిద్ధాంత ప్రబోధంకోసం విరిచితమైన ఈ నాట కం ఈనాటికీ ప్రబోధనాటకంగా పం డిత లోకంలో ప్రచలితమైంది. అధునిక యువలోకం మన సంప్రదాయసంస్కృతి విశేషాన్నిటుకంటి నాటకాలవల్ల తమ జీవితాలని తీర్చుకొన్నామని ఆరుణాచలం ఆరించటాని కిది సాధనం.

J Suryanarayana Murty  
F/o J S S Prasad  
Q No 173, New BMPE  
H W P Colony  
ASWAPURAM-507116  
Khammam Dt , A P.

యామున విజయం విలాసం -

## పరిష్కర్తలు లిఖించిన పాత్రలు

— శ్రీ కవిలక్ష్మణులంగమూర్తి

ఇది పంచమోక్త్యం పరిమితమైన ఒక రసవత్ప్రసంగం. దీన్ని మద్రాసు ప్రభుత్వం వారి ప్రాచ్యరిఖిత పుస్తకభాండాగారం వైపునండి శ్రీ గన్నవరపు గుబ్బరామయ్యగారు క్రీ.శ. 1959 లో కరిష్కరించి ప్రకటించినారు.

వైష్ణవంలో అంతుకావించిన ద్వైతంలో యామానా వార్యునికి ఒక ప్రముఖస్థానం ఉంది. అందుచేత అతని చరిత్రలు మాడు నాలుగు వేలవది, తెలుగునాటి ఇతని చరిత్రల సంస్కృతంలోని వివరణల చరిత్రం ఆధారం. అదిగాక ఆధ్యాత్మిక ఇతనిపై ఒక స్వతంత్రకావ్యం కూడా ఉంది.

అంధ్రవాఙ్మయమూచికలో యామానా చార్య చరిత్రలు సింగనా రాచార్యునిది ఒకటి (1882) సంధ్యానం అబ్బయ్య చారిగారిది ఒకటి (1911) రామేశ్వర శతావధానిగారిది ఒకటి (1918) కనిపిస్తున్నవి. ఇతనిని ముద్రాకారులు, కాని సంకల్ప రాలు వందలకరణలోనివి.

ఇదిగాక ముందుబరంగాచార్యులుగారి పరమభాగవత చరిత్రలోగూడ ఇతని చరిత్రం చెప్పబడింది. ఇతనిని పద్య కావ్యాలే.

ఇక ప్రస్తుతమైన ఈ కావ్యం వెంకట కృష్ణమోచార్య ప్రణీతం. అతనియింటి పేరు తిరుమదిగృహపుత్రులవారు. వీరు శతమర్షణగోత్రులు. అతని పురుషాక్షరాలు. ఈయన తాతగారు వృద్ధానంతరీక్షలు.

కర్ణాటకగారు క్రిందికావాలి. ఆయనకు భరణము వైష్ణవోహితం కంటిరపుడనేమిటా ఉన్నది.

ఈ కవిగారికి శ్రీ వీరరాఘవ పరివ్రాజకులు ముత్యగురువులు, శ్రీ శారదాకృష్ణులు విద్యాగురువులు శ్రీ వైకృంతేశ్వరులు వారాగురువులుగా ఉన్నారు.

ఈ కావ్యం తిరుగుమ్మరి వీరరాఘవ స్వామికి అంకితంగాని కవిగారి కావనిర్ణయం మాత్రం తెలియదు.

ఈ కవికవన కృత్రిక యామానాపరిమితమైన అంతుకావించిన ద్వైత చతుర్థాంశ ప్రసిద్ధమైన విజయవిలాసాన్ని మూలించినాడు. తెలుగులో తమనాచరిత్రం విజయ విలాసం అవతరించిన పిమ్మటకాని ప్రభావంలో తప్పకుండా కవులయ్యారు. వసుచరిత్ర సంస్కృత కృష్ణశేషం పేరు మొదగా విజయవిలాసం తెలుగునాడు అవతరించిన ప్రకృతి చెందింది. అందుచేత ప్రబంధయుగం వివరణాటికలు విజయ విలాసంపై పే ఎక్కువగా మొగ్గినారు.

ప్రస్తుతమైన ఈ కావ్యంలో ఏదో ఒక కర్తాంతరం లేదా చతుర్థాంశం లేనిపద్యం లేదనవచ్చు. కానికొకడు కవినిరంకుడు కనుక వ్యావహారికమైన పలుకుబడులు యదేచ్ఛగా ఉపయోగించినాడు. అట్లని ఎక్కడా ఈ కవి పద్య ధార వంటువదడు కాబట్టి ఇందులోని కదాగమనం, శైలిపాఠ్యం, రచనలోని

సరళత్వమే దీని కరిష్కారానికి ముద్రాకరణ ప్రకృత్యలెనవి.

మద్రాసు ప్రాచ్యరిఖిత పుస్తకభాండాగారంలో ఇది ఒకే ఒక ప్రతియం దొనట. అదిగూడ పంచమోక్త్యం లో చివరన కొంతలోపించగా అప్పుటి అగ్రగంధాల యాధికారులు శ్రీ టి. చంద్రశేఖరన్ గారు తమకు గల సాహిత్య ప్రియత్వం, సంప్రదాయ లోప ఉండేమట్లైన చేత లుప్తావస్థ చేయకుండా ఈ ప్రబంధాన్ని నామ మూలావశ్యం కావడా వరకర్పించి పించి ముద్రించి పాఠకలోకానికి ముఖావకారం చేసినారు.

పరిష్కర్తగాక ఆనాడు దీని పాఠ భేదాలకు ప్రత్యంతరం లభిస్తుండేమనని ఎంతో ప్రయత్నం చేసినారుగాని అది నిష్ఫలమైనట్లు తెలిసినారు. నాకు దీని ప్రతి ఒకటి క్రీ.శ. 1971 మార్చిలో లభించింది. అది తాళపుత్రులది. నేను దాన్ని ఎత్తివ్రాసికని ఎప్రైలులో మల్లినాంక వారినికే యిచ్చినాను. నాకు లభించిన ఈ ప్రతి గూడ అక్కడ క్రిమికృష్టంగా ఉన్నది. నేను ఆధ్యాత్మిక ఆలోచనావైఖరిలో వ్రాసినట్లుగాను.

ఆ కర్తాక నేను దీన్ని చాలాకాలానికి మద్రాసు ప్రాచ్యరిఖిత పుస్తకభాండాగారంలో ఏర్పడిన పిమ్మట ఒక పర్వతాంతరం వారికి అధిక సమయం నిమిత్తం పంపినాను. అప్పుడిది యంతరరకే ముద్రితం అని నాపత్రిని నాకు పంపినారు. ఆమాటని నాకే దీనిపై ఆసక్తితో లెగిపోయి ఒక చోట దించినాను.

అలాఉండగా క్రీ.శ. 1983 లో నేను మిత్రులు క్రింగాచార్యగారు మద్రాసు ఓరియంటల్ మ్యాగసిన్ పుస్తకాలైబ్రరీ నుండి వారి ప్రచురణల కొన్ని తిప్పించుకున్నాం. అప్పుడు మేముగారి ప్రతులన్ని రెండేసి - వచ్చినవికాని యిది మాత్రం



ఒక్కటే వచ్చింది అప్పుడు తీరంగా చార్యగారు మిదగ్గర వ్రాతప్రతి ఉంది గదా అని ముదిత ప్రతిని తాను ఉంచు వన్నాడు. అయితే ఒకపర్యాయం నా వ్యాస ప్రతిని ఆ ముదితప్రతిలో సరి చూచుకొనలే ననుకున్నానుగాని ఎప్పుడూ వదరలేదు. ఈవిధంగా ఈ ప్రతిసాదగ్గర ఎంతోకాలం నుండి నిద్రలో ఉన్నది.

శ్రీ గుబ్బరామయ్యగారికి తాను ప్రతిని పరిష్కరించే నాటికి పాపభేదాంత మహాప్రతిలేదు కాబట్టివారు తమకు తెలియని బుద్ధపాతాలు అలాగే మక్క తెలో విడిచినవారుకాని వూరించే ప్రయత్నం చేయలేదు. అందుచేత ఇక యిప్పుడు నాకు తెలియని పాతాలు చూడండి ప్రథమార్వాసం - సైమికారణ్యవర్ణన.

1. తుల్యజనాశ్రమాగమ విభుక్త్యము  
సర్వపురాణ రత్నవి  
తుల్యము సద్విజ్ఞా నిమిష  
భాషణ భూషణ ..  
వంకకార్యణ్యము 1-41

ఇక్కడ నాప్రతిలో 'అప్యపంక' అని ఉంది. అప్పుడది 'అప్యపంకకార్యణ్యము' అని ఏర్పడి కొద్దిగా వూడ బురడలేనిది అనే అర్థాన్ని యిస్తుంది.

2. ఈశ్వరభట్టు గృహవర్ణన-ఎత్తుగతి.  
తే. అకుంఠామ్రాజ్యములెల్ల నతనియిల్లె  
పీఠేన...మృత్యువనీశికరదే  
బ్రహ్మదేవుడు— 1-48

ఇక్కడ నాకు తెలియని పాతం. 'పాశేపట్టు సదామౌయ' ఫణితికరదే, బ్రహ్మదేవుడు, అని ఉంది.

పాశేపట్టు (పాశేపట్టు+పట్టు)పద్యాది సంధిలో మువర్ణకలోపం జరిగి.  
ఇది విడిదివలం అనే అర్థాన్ని యిస్తుంది. మ. నురుదా చార్యుడు, వజ్రమాయా భవా, లేఖుల్నేనైదిక్కు శ్రీ

హరి స్వప్నోకము పాశేపట్టు.  
భర్తృ-నీతి-81

(ఎంతాచి అనువాదం) అని దీనికి యితర ప్రయోగాలు వూడా ఉన్నవి.

ద్వితీయాశ్వాసం - యామున వివాహ ప్రసంగం

2. అయగ్రాహి-శంకర వశంకర  
విషంకర జనాంవళ, ని  
రంవళ ..శంవళ కృపాంక  
గురుభావా- 2-88

ఇక్కడ నాప్రతిలో నిరంవళ వరాంవళ కృపాంక గురుభావా - అని ఉంది. ఇది అనుప్రాసవ వూడా సరిపోయింది.

తృతీయాశ్వాసం-యామున దంపతుల గృహప్రవేశం.

4 కా ఆర్యామోడ కళాభిరామ ..  
దీని చతుర్థపాదం  
అయ్యల్ వోవ సతీపతుల్ ..

ప్రభిన్నాయాధురై ఏనువోన్-8-164  
అని ఉంది దీనికి నాకు తెలియనిపాదం 'అయ్యపావ సతీయతంబుగ ప్రభిన్నాయాధురై ఏనువోన్', అని ఉంది.

ఇక్కడ పాదపూరణకు రెండు అష్టువులు మాత్రమే అవసరంగాని నాకు తెలియని పాతంలో శబ్దయాపంకాంతమారింది.

5. ఇదే సందర్భంలో వసంతాగమనం.  
నీ. ఒక కొమ్మనిక నించి యుదిరి  
భూవులుచల్ల- 8-167

అనే నీసంలో తృతీయపాదంయొక్క ఉత్తరార్ధం, చతుర్థపాదపూర్వార్థంలో పించినవి. వానికి నాకు తెలియనిపాతాలు నొక సేమవల్లి చంపకదామ మర్పించ.

(నొక సేమవల్లి కొరకము లొసగ)  
(నొకవిరిరెమ్మ పూవరమునుమర్పించ)  
నొకవిరిరెమ్మవిరి భాషికములంప-  
అని ఉన్నది.

నాకు తెలియని పాతంలో స్త్రీవాచకాలు పూర్వార్థ ఉత్తరార్థాలలో ఒక్కటి గనే ఉండటంకాక చతుర్థపాదపూర్వార్థంలో యితి గూడ తప్పింది. చతుర్థార్థానంతో చూడబడు తన పరిధికం రావాన తెలుపుకొనుటం.

6 చ. ఉదకములేని యేలు .చే.  
వడిముగాని తీరు నురికాయు  
గుమూడు చివీరబాడు-4-105

ఇక్కడ నాకు తెలియనిపాతం 'చవని చాడు'-(చవి+తని) చవి తయిని అనగా లేని అనే తాత్పర్యంలో ఒక విధంగా సరిపోతుంది. ఇక 'నురికాయు గుమూడు' అనేది నురి'చారనిచాడు' అని నేను భావిస్తున్నాను. అక్షరాల పారపాటులో ఆ విధంగా చదువబడింది. 'చాడు అంటే' ఎక్క-అక్ష్యం అనే అర్థం తెలంగాణాలో మాధిలో ఉందికాబట్టి 'నురిచారని చాడు' అన్నప్పుడు అక్ష్యన్ని భేదించని కాస్త్రం అన్న అర్థంవస్తుంది. దీనికి ఇప్పుటికి నాకు తెలియని మాటం యిది.

7. కవారి విజయసందర్భం.

7 చ. మధురకవి ప్రణీతమగు మంచి  
ప్రబంధ ..బంధమాడ్చుక  
నృధురము గ్రోలి 4-209

ఇక్కడ మంచి ప్రబంధము. అన్నది నాకు తెలియని పాతం.

8. విష్ణుచిత్తుని మహిమాభివర్ణనం.  
నీ. కొనురెన కొమ్మలు - కొటకొమ్మలు  
చూచి- 4-219

ఈనీసంలోని చతుర్థపాదం  
గురువంధ నికరాలి కంజుపాలి.

అని కొంత బుద్ధమయింది. ఇక్కడ నాకు తెలియని పాతం 'వంజరవరపాలి'. ఇది యితికి అర్థానికిగాని భంగంలేకుండా సరిగా ఒదిగిపోయింది.

పంచమోక్త్యసం-శోలాహుని ఆత్మ విచారం.

9. కా. హాళిత్వమానా మహా  
మహిమమాన్-5-96  
ఈశాద్వాయంలో చతుర్థపాదం  
సైసంజాతక దైవమంతకని  
నాజన్యంబునందల్పుటల్-

అని ఉంది. ఇక్కడ పరిష్కర్తలు ప్రాస భంగంగా తలచివారు కాని క. స ప్రాస కన్నడంలో కవిరాజమార్గం అంగీకరించింది. తెలుగులో దీన్ని రంగ కవి చెప్పి వాడు. దీనికి 'సమీపప్రాస' అని పేరు. కవికవులు దీన్ని నిరభ్యంతరంగా ప్రయోగించివారు.

క. విసయకాగర్భనిత్రాతను  
మనీచాట్టా కుడిచి పెట్ట  
మాధవులై నన్  
జోనటగను తేల్చుకొనను  
వకమానే భార్యకర్మ  
బలమాడుపంగన్

అనేచాటువు ఒకటి ఈ ప్రాసవప్రసిద్ధమైన ఉదాహరణంగా ఉంది.

ఇక్కడ నైను అనేది 'నైను' అనే దాని రూపాంతరం. ఇది జానపదుల ప్రయోగం. కవినిరంజనుడు కనుక యిక్కడ దీన్ని ప్రాసకొరకు స్వీకరించి వాడు.

10. పీ. విజ్ఞానమాదిక .. నమాదయించి  
మచ్చటలాలింది  
మోసపోలి - 5-105

ఇక్కడ 'విజ్ఞానమాదిక' లోనజ్ఞాన మాదయించి' అని వాడు అభించిన పాశం. ఇది అర్థానికి సందర్భానికి గూడ సరి పోతుంది.

11. యామునా చార్యుడు శోలాహుని అధిక్షేపించే సందర్భం-

చం. నెలనెలతోయి లెండు వదిలే  
మరుమేన్మలకించి యాక్రవుల్ -  
5-124

ఈపద్యం ప్రథమపాదం అభించలేదు.  
నాక్రతిలో ఇది

'జలజలరానమై చెమట బాలాడికల్  
గొని చెట్టు జేర్చిలో-

అని సమగ్రంగా ఉంది అంతేకాక ఈపద్యాన్ని పరిష్కర్తగారు

'విరాళిగూడి - అని అగ్ని పోనటంతో పంచపాదంగా భ్రమించివారు కాని ఇక్కడ 'సన్' అనే క్రియాశ్రత్యయం మూత్రమే లోపించింది.

12. ఈ ఆక్త్యసంలోనే - 'అని నేవించి నులింది'-5-191 అనే పద్యం తక్కిన భాగమంతా లోపించింది. నాకు అభించిన ప్రతిలో ఈ పద్యం దీని తరువాతి గీతం గూడ లేవు.

ఇక చివరిదైన "తనయేడు గెల్చు పెంచి" 5-200 అనే పద్యం తృతీయ పాదంతో యతిదాటిన పిమ్మట మిగత భాగం అభించలేదు. అంతేకాక ఇక దాని తరువాతివిగూడ వారికి అభించలేదు కాబట్టి వాటిని ఈక్రింద యిస్తున్నాను.

చ. తనయేడు గెల్చు పెంచి తలిదండ్రులు  
మెచ్చివలేతిరానా యా  
తనయేడు గంగ తేయి బహుళానుగ్రహం  
దోలగన్ జనించెపో  
తనయేడు రాజదుబ్బుడు యధార్థమా  
అంచు నులింది యెంచనూ  
తనయేడు రాజమందరి బతానడై  
కడుయామా నేయేడున్.

చ. జననని పాదపద్మములు చక్కగ  
మొక్కి గృహంతరంబునన్

జననికి వందనమిడి ప్రసన్నత జేరిని  
గారవించి న  
జ్జన బుధబంధు వృద్ధగురు సంఘమా  
కాన్కల ముంచి మంతిధో  
జనమాల తృప్తిజేసి గురుచంద్రుడు  
సాంక్రగుణాభిరామడై

ఉ. ధారుణి నేలంచుం దెసని తామరపానను  
దీట్లు దేదితా  
మారని యామా నేను విజయంబును  
చెల్వెనటంచు బల్కిల్  
లారుచి కొనకాదిమానులంగని  
నూతుడు చెల్వె సిక్కుతిన్  
తారలు చంద్రమూర్త్యులు విధాతలు  
గల్గినదాక వెల్లగన్.

చ. భువనుకమారమార జనకా జనకాను  
విరామ రామభృ  
ద్వనజనివాసు వాసుభవ  
వాసుభవామృత ధామదామకాం  
చన పటుమిత్రజాళి జనుకా  
దనుకాంతక నందనందనా  
మానిశుక రాజరాజ బలమా క్తనుమాక్త  
విచారచారణా!

మాడిని-సరసమృతతానాసా  
పారచాం నేయివాసా  
మరుచిరదరహాసా  
నుండర త్రివిలాసా  
భిరజనుజనినాకా  
కాంచనో క్తనవాసా  
పరమపద విభాసా  
భర్మకర్మనివాసా.

గద్య-ఇది శ్రీమద్వేదమార్గ ప్రతిష్టాప  
నాచార్య.....

ఇక్కడికి పుస్తకంలో నాకు అభించిన పాతభేదాలు తూర్చి అయినవి. ఇక నాకు అభించిన ప్రతిని గురించి వివరించి,

2

ఇది ప్రముఖమైన ప్రతిష్ఠాపనా చార్య ప్రైవేట్‌లో మహాప్రసాదంబి కవితా విచిత్ర నిఖిల భాగవతమిత్ర కద మున్న గోత్రానందమూల కరమపవిత్ర తిరుమల చిగుళ్ళరేవుల వంశాద్వితంబ్ర వృద్ధానంతరేంద్ర పాత్ర భరతమిత్రేధ శోభానాంకంశీరవ దిరుదాంక శ్రీనివాసా చార్యులత్ర ప్రముఖమైన రాక్షస పరివాసా చార్య చరణారవిందయుగళ సమా శ్రయచరిత్ర ప్రకాంతకృష్ణ నీరువర కృతాపాత్ర సరసకవి వెంకటకృష్ణమో చార్య ప్రజేతంబైన శ్రీమద్భాగ్యమన విజయ విలాసంబును మహాప్రబంధంబునందు చతు ర్థావసమా- ఇది ముదితప్రతి గద్య

ఇది ప్రముఖమైన ప్రతిష్ఠాపన ప్రైవేట్‌లో మహాప్రసాదంబి కవితా నాటకర్య నిఖిల భాగవత పరమ పవిత్ర కరమపవిత్ర గోత్రానందమూల అనుపమ విచిత్ర చిగుళ్ళరేవుల తిరుమలవంశాద్వితంబ్ర వృద్ధానంతరేంద్ర పాత్ర భరతమిత్రేధ శోభానాంకంశీరవ దిరుదాంక శ్రీనివాసా చార్యులత్ర ప్రకాంతకృష్ణ కృతాపాత్ర సరసకవి వెంకటకృష్ణమోచార్య ప్రజేతం బైన శ్రీమద్భాగ్యమన విజయవిలాసం బను మహాప్రబంధంబునందు శతపదమోక్షా -నము- ఇది ప్రాతకతి గద్య.

ఈ రెండు గద్యలలో అచ్చుప్రతిలో, ప్రతి గద్యలోను కవి చిగుళ్ళరేవుల అని పేర్కొన్నాడు. నావంభించిన వాత ప్రతిలో మూడు గద్యలలో “చిగుళ్ళ” అని రెండు గద్యలలో “చిగుళ్ళరేవుల” అని ఉంది అంతేగాక అచ్చుప్రతిలో కవి ప్రతి గద్యలోను “శ్రీమద్వీరరాఘవ పరి వ్రాణకాచార్య చరణారవింద యుగళ సమాశ్రయ చరిత్ర- అని వీరరాఘవ పరి వ్రాణకాచార్యుని స్మరించివాడు. నావంభించిన ప్రతి లోకవి ఇతనిని పేర్కొన

లేదు- అలాగేనే నేను ఈ యిద్దరు కవులు వేరువేరుని చాచిస్తున్నాను.

తండ్రిపేరు, తాతగారిపేరు, నుగవు గారి పేరు, పెళ్ళిటిగా కలుస్తున్నది కాబట్టి ఈ యిద్దరు సోదరులుగాని లేదా బ్రాతులుగాని కావచ్చు మొదటివారు దాన్ని రచించగా రెండవవారు దాన్ని చార్యులచేసి తన పేర వెలయించుకున్నాడు అనిపిస్తుంది

నావంభించిన ప్రతి మోతాటాలోనే రాకొండలో దమారి కృష్ణమోచార్యుల యింటిలో లభించింది ప్రతి వ్రాసివని దాన్ని నేను అప్పుడే వారికి యిచ్చివాను. ముదిత ప్రతి పరిష్కర్త శ్రీ ముప్ప రామకృష్ణగారు తమకు శ్రీ మోనవల్లి రామ కృష్ణకవిగారు సూపాదించి వ్రాసివన్న ప్రతి అధారమయిఉంది నెప్పివారు కాబట్టి నావంభించిన ప్రతి మోతాటాలో లభించింది కనుక మోనవల్లిగారినుండ లభించి ప్రతి ఈ పరిస్థితిలోని తెలంగాణా ప్రాంతం లోనే లభించి ఉండవచ్చు ననుకుంటు న్నాను ఇక ఈ కవులకు మూలస్థానమైన చిగుళ్ళరేవుల లేదా రేవులు చాలా ఉన్నవి.

చిగురుచెట్టును పెద్దనగారు పేర్కొన్నారని నాని నిపుడు కొన్ని ప్రాంతాల సరిది లేదా సురుగుడు చెట్లు అంటున్నాను. ఈ చిగురుయొక్క బహువచనం “చిగురులు”. ఈ పదం అచ్చుకమాత్రాంత్రకారం “చిగుళ్ళు” అవుతుంది కాబట్టి దాని ఉచ్ఛారణమాత్రం “చిగుళ్ళు”. దానిపై గ్రామవాచక శ్రత్వాయాలు చేరి చిగుళ్ళు “పల్లె, చిగుళ్ళరేవుల, చిగుళ్ళరేవు అయి ఉన్నవి. వీనిలో ఈ కవులకు మూలమైన గ్రామం ఏదో తనిఖీలేవకపోయింది.

మనవారి గ్రంథచార్యమేమి గ్రాత్ర గాదు. ఆ మాటకు వస్తే నిష్ఠువు మొదటగా మన వేదాలు సోమకుడు దొంగిలించి నందులకే అవతారం ఎత్తవలసివచ్చింది

కాబట్టి ఈ కవి పెద్దనగారివాడే! బాగానే వ్యాప్తిలో ఉన్నట్టు మునుచరిత్రలోని “భరమై చోడు కుటుంబచక్రవర్తిగా- (పి. 9) అనే -పద్యంవల్ల తెలుస్తుంది. మరి ఈ కవిగారు కృష్ణీశ్వరస్వామివ స్థితిలో కొరతపడినాడో లోడోగాని “తాళిదళ సంపుట ప్రకరణాంతారంలో మాత్రం అర్థపుట తెలుపాలు” బాగానే తెలుస్తున్నాడు

ఈనాడు దైవికంగా తనపేరు, తండ్రి పేరు, రాయల కరిగినపుడు ఒకరి స్పర్శని తెట్టుపై మరొకరు ఆసులువారి ఆవళా కాన్ని కొట్టి కేస్తుంటారు కాబట్టి ఈ గ్రంథ చార్యులగూడ అట్టిదే అనవలె ఈరంగం లో కుద్దప్రతి వ్రాసిపెట్టుమన్నంతలో తమ పేర ముద్రించుకునేవారు కొందరైతే వ్రాసిపెట్టింది సంగ్రహించుకొని వెళ్ళి ముద్రించుకునేవారు మరికొందరు.

ఈ ప్రకటించుకునేవారు గూడ కొం దరు మూలం ఏమాత్రం మార్చకుండానే ప్రకటించుకుంటే మరికొందరు పేరు మాత్రం మార్చి మరికొందరు లోపలి విష యంగూడ కొంత తారుమారుచేసి తమది అనిపించుకుని ప్రకటించుకుంటూ ఉం టారు. ఈ కవి ఈ చిగుళ్ళరేవులవలెనందు తాడు. ఇక ఒక ఘట్టంలో మూలానికి ఈ కవి చేసిన మార్పులు కొన్ని చూపిస్తాను పరిశీలించండి.

— ప్రథమోక్తానం —

ఇది సైమికారణ్యకర్తలలో ప్రారంభ ముఖ్యుడి. అది ఈవిధంగా ఉంది.

1. మ. వరద శ్రీకమలాక థాంకరులకు  
వైశంపయై వాడబో  
శ్రీరవేద ద్విజరాజమా క్త రస  
విఖ్యాతిన మహాయోగమై  
శరసారంగ సుగర్ల పుత్రగతులకు  
సంగ్రామమై దేవతా  
తరు సారానిమిమమృతోత్పత  
స్వస్థానానిన గానగన్. 1-42



ఇతర విశేషం - ఇట్టి స్వచ్ఛానంగా  
తింకా ఇనిలో అక్కడక్కడ కన్నది.

ఈ గం. కర్ణ పిమ్మట కొనవల  
మాకునిగని.

తే. ఎవని కిరపాదతీర్థంబు రెల్లజనుల  
పావనులకేయు నెవ్వని భజన పరమ  
పదము కృపనీయువారి

వైభవము మోక

తెలియ నానతియనె

సుందియనుడి. 1-64

వ. అని యిట్లు పురాణక్రమ నూచికంబు  
అని ప్రమాణంబు లగ్గడించి యేత  
ర్వంలైన మహాభాగవత వైభవంబు  
లానతిమ్మని యడిగినంగని అని ఈ  
వచనం 9 బంకులుంది. 1 రీ

ఈ కవి ఈ వచనాన్ని పూర్తిగా  
నిడిచి పైవచనంలోనే.

తే. ఎవని కిరపాదతీర్థంబు రెల్లజనుల  
పావనులకేయు నెవ్వని భజన పరమ  
పదము పాధించి వారి వైభవము మోక  
తెలియనానతి యింకా తెలిపెనతడు.

అని కొనకాదులు అడగటం చివరన  
అతికి వచనానికి బదులుగా.

క. నేనై వచింపనిది మీ  
మానసమాల జొరదు తదను

మానము మానక

మానక మీరే యడిగిన

నేనది వినిపించు వినుడు

నీతిహృదయై

అని స్వతంత్రమైన పద్యం రచించి  
నాడు. పై పద్యంలో "ఎవ్వని భజన  
పరమపదము కృపనీయు" అని యెండగా  
దాన్ని పరమపదము పాధించు' అని  
మార్చటం గమనించకగిన విషయం. ఇది  
పై కవులిద్దరికీ పరమపద ప్రాప్తి విష  
యంలో ఉండే మరీభేదాన్ని తెలుపు  
తుంది.

## ఎఱ్ఱన కవిత్వము - జనజీవితము

—ముదిగొండ ఈశ్వరవరద

(గతి సంచిత తరుణాయి)

ఈకవులందరూ వర్ణించింది అక్కయి  
విజయం - రామాజీ అభినవన, కాని -  
లోవారపి చూచినప్పుడు ఎఱ్ఱయగారి  
రచనలో కనిపించే ఆస్థాయిత - అను  
రాగం - అద్వితీయ తక్కినవారి రచన  
లో లేకపోవడం గుర్తించవచ్చు.

ఎఱ్ఱయగారి రామాడు అక్కయి  
'గ్రక్కన సంకల్పమందు మంచు'  
వన్నాడు. 'వక్షమాక్ష' చేర్చుకున్నాడు.  
'శిరము వారెవ మూర్ఖు' న్నాడు.  
'మనక నింక బయలుబడి' నన్నాడు.  
'దురుమన రెప్పనూర్చితివి దుర్దమదైన

విరోధి - 'వంక్షికంధరుడును నింక  
గూలునని నామది నిశ్చయమిది నొంక'  
దన్నాడు. అన్నింటికన్నా యుఖ్యంగా  
'తమ్మడ' అని ఆస్థాయంగా పిలిచాడు.  
తక్కినవారిలో ఈఆస్థాయితమగులు  
కరుణిత చచ్చాడన్న సంతోషం - రానలు  
దీని ముఖంగా చంకగనన్న ఆర్థ  
విశ్వాసం మోత్రమే తోచికిస లాడు  
కున్నాయి.

అయితే ఈ భేదం ఎందువల్ల కలిగిందో  
ఎఱ్ఱయగారి కాలంలో చేర్చాన్ని మర  
కల చొరికుంది కాపాడటానికి 72 మంది  
నాయకులతో కలిసి ప్రాంతాతేమార్పిడి

ఈవిధంగా యితరు ఇందులో ప్రతి  
పద్యాన్ని ఒక విభక్తిపిత వచనం, ఒక  
దళంపిత పాదం అన్నట్లుగా ఏదో  
ఒకటి మార్చి దానిపై తన ముద్రవేసి  
వన్నాడు. మరికొన్ని స్థలాల్లో పద్యా  
లకు ప్రతిపద్యాలు వ్రాసివేశాడు. మరి  
కొన్ని కొత్తవివేదా చేర్చినాడు.

ఈనాడు పైకిల్లు, మూటరు, రేడి  
యోలు, కార్లు వంటి యంత్రపాత్రగ్రుం  
దొంగలు ఎక్కువైతారు. వారు వానిని  
దొంగిలించినపుడు కొందరు వాని నెంబరు  
పేట్లు మోత్రమే మార్చగా మరికొందరు  
వాని రంగువేదా మార్చుకుంటారు.  
ఇంకా కొందరు ఆ యంత్రాలలో మంచి  
భాగాలకు తొలగించి వరికివాటిలో లేదా  
వరికివాటిని తొలగించి మంచువానిలో  
చేర్చుకుంటూ ఉంటారు అలాగే ఈ కవి  
గూడ ఈ కావ్యంలో ప్రతి పద్యాన్ని  
ఏదో ఒక మరమ్మతు చేశాడు. వానిలో

కొన్ని మూలాన్ని మెరుగుపెడుతూ ఉం  
డగా మరికొన్ని దిగబాదుతూ ఉన్నవి.  
కాబట్టి ఇందులో ఒక్కొక్క పద్యాన్ని  
తీసివది ఈ అభినవ తొరకవి చేసిన  
మార్పులకు చేర్పులకు సమగ్రంగా  
చర్చిస్తూ పోతే అది ఒక సమగ్రమైన  
ధీనిప్పే అవుతుంది.

అందుచేత నేను స్థావరాలకంగా  
ఒక పుట్టాన్ని మోత్రం ఇందులో చూపి  
నాను. దీన్ని సమగ్రంగా బౌచిత్యా  
నాచిత్యాలు నిరూపించు చర్చించినపుడు  
కావ్యప్రపంచానికి మరెన్నో శ్రోత్ర విష  
యాలు గూడ తెలిసే అవకాశముంది.

ఇది మూలం వయ పద్యాల కావ్యం.  
ఈ కవిగారు దీన్ని తొమ్మిది వంతులకు  
వదించినాడు. జిల్లామంత్రి లెవరై నా దీని  
ప్రత్యంతరం వెళ్ళ పట్టుకుంటే ఇది వారికి  
ఒక Ph.D. పట్టాని ఇప్పించగలడు.

(కీకీ)

స్వాతంత్ర్య సమరం సాగించాడు. ఆ యుద్ధంలో అతడి తమ్ముడు-పరాక్రమ-వంతుడు-పాపాసి-సర్వ సైన్యాధిపతి బస మల్లారెడ్డి కొండంత అందంగా ఉన్నాడు. ఆ అన్నదమ్ముల అనుబంధాన్ని ఎట్టుకు గారు ఇలావర్ణించారు.

'రామనంద అమ్మలుడు - ను  
త్రామకుతుడు ధర్మజానక క్షగ సా భాత్రం  
దేమెయి నెరవుడు రామెయి  
తేమప్రభు గొల్చె మల్లవిభుడును భక్తిన్!'  
— చారిత్రం-అవతారిక-29

రామణి అమ్మలుడిలాగ-ధర్మరాజు అయినా లాగా తేమారెడ్డి మల్లారెడ్డి తోడై-నీడై నిలిచాడు. 'తేజం శక్రం తోటి యుద్ధంలో మోక్షమేకాదు. ధర్మ ప్రతిపక్షం కోసం జరుపుతున్న జీవన పోరాటంలో కూడా!

ఇంతటితో యుద్ధం తుదిసంధర్భంలో మహావక్త్రం కూడా చెప్పాడు.

'రాజావర్షణునం బ్రతీతధరణీ  
పాలాతలిం దోలియె  
త్యాహోదగ్రుడు మోటుపల్లి గాని  
సప్తదీప్త సవ్యస్తు సం  
దోహంబు దనకిచ్చు నెచ్చెలి సమాద్రం  
ద్రీతి తోపించుచున్  
మాహాత్మ్యంబు వహించె మల్లరధిని  
నాధుండు గాధోదతిన్!'  
— చారిత్రం-అవతారిక-28.

రాజీయంగాను-ఆర్థికంగాను- యుద్ధ తంత్రరీత్యా మోటుపల్లి రేవు అలోచనా చాలా ప్రామాణ్యంను సంతరించుకున్నది. అది ఎవరిచేతుల్లో ఉంటే బాగు తావు సమాద్రం మీది వర్తకానికి అధిపతులై తారు. విదేశాల్లో సంబంధాలు పెంచు కోగలుగుతారు. అందువల్ల ఆ రేవుపట్టణం కోసం ఎన్నో యుద్ధాలు జరిగాయి. అది ఎన్నో రేవులు మోరింది.

కాకతి ప్రతాపరుద్రుని జయించిన తర్వాత ఆ రేవును తురుష్కులు ఆక్రమించుకున్నారు. దానివల్ల వారికి ఎన్నో లాభాలు కలిగాయి.

దేశవిముక్తి కోసం పోరాడుతున్న స్వాతంత్ర్య యోధులకు ఆ రేవును చేజిక్కించుకోవడం ఒక ప్రధాన అవసరమైంది. అయితే దానిని పాలిస్తున్న తురుష్కు సేనాధిపతి అల్లాఉద్దీన్ కలియగ రావలెను. అసహాయ కూరుడు. యుద్ధతంత్ర నిపుణుడు అతడితో యుద్ధానికి తలపడడం కోరి కోరి మృత్యువును ఆహ్వానించడమే!

అలాంటి సమయంలో అతిశక్తివంతమైన అతిశక్తివంత వ్యవధిలో ఆ రేవును జయించడానికి తూనుకున్నాడు మల్లారెడ్డి. తూనుకోవడమేకాదు జయించి, అల్లా ఉద్దీను కలగొట్టి అన్నగారి మొదటి కామక చెల్లించాడు.

ఆ అనంద సమయంలో తేమన్న ఎట్టుకుగారు వర్ణించిన 'రామన్నలాగే తమ్ముడ్ని చేదీసికొగలింది' ఇక మధ్యాంధ్ర దేశాన్ని తురకం వారినుండి జయించ గలమన్న నమ్మకం వదిలింది' అని ఉంటాడు. నిజానికి ఆ తేమన్నను చూచేతన రామన్నను తీర్చిదిద్దాడు ఎట్టున్న.

పైరామాయగ వద్దాలో రామన్న అమ్మలుడు-ఇంద్రజిత్తు అనే పేర్లను తీసి తేసి తేమన్న మల్లన్న - అల్లా ఉద్దీన్ అని మార్పుచేసి అతరాలాతిహాతాయి.

ఇంతేకాదు ఎట్టుకుగారి వద్దాలో మహావిశేషంకూడా ఉంది.

'దేశముఖున్ దోర్మిర్య మేపారగా  
ననిలోగూర్చెద' నంటున్నాడు భాస్కర రామడు.

రంగనాథరామడు 'నాచేత జయి నింక పలుకొర్యభవదైన తంత్రికంభ రుడు' అంటే.

మెల్లరామడు 'నాచేత తక్కువభవ నీరుడు తెగులెల్ల నిజమ' అన్నాడు.

ఇక విశ్వనాథ రామడు 'నెదవియే నిప్పలేడు.

ఎట్టుకుగారి రామడు మాత్రం 'మర మున లెస్సగుల్పితిని దుర్ముడైనవిరోధి- పంక్తికింధరుడును నింక గూలునని నా మది నిశ్చయ బుద్ధి నొంచెదన్', 'మునక నింక జయించున్' వన్నాడు.

పైరామాయగ రామడు రావణుడిని 'నేను చంపుతాను' అనగా ఎట్టుకుగారి రామడు 'రావణుడు చపాదని - మనక జయం కలుగుతుందని నాకు నమ్మకం వదిలింది' అన్నా దేశాని 'నేను చంపుతాను' అన లేదు ఎట్టుకుగారు తుదిధంగా త్రాయడంలో ఒక గొప్పరాజుని విశేషించింది.

నిజానికి అందరూ చెప్పకనేడి రామడు రావణుడిని చంపాడని. ఇది పాక్షిక సత్యం మోతగానే. రావణవధకు రామడు-అమ్మలుడు-మగ్గిర్రుడు - విభిన్నులు-అసంఖ్యాక వానరసేన - అన్నింటికన్నా ముఖ్యంగా ధర్మం కారణ మయ్యాయి.

అలాగే మోటుపల్లిని మల్లారెడ్డి జయించాడనడం 'తేజం బ్రేవచారికం మోక్షమే! అతడి వెనకాల తేమారెడ్డి- 72 మందినాయకులు-ప్రజలు- స్వాతంత్ర్య పిపాస-ధర్మపీఠ ఉన్నాయి.

రాజుని చతురుడైన నాయకుడెవ్వరూ 'నేను చేకాను - నేను చేస్తాను' అనరాదు. మనం చేకాం-ఇది మన సమిష్టి విజయం-ఇది మనం వరికొప్పిధం' అనాలి, ముఖ్యంగా ఎవరికి వారుగా చిలిపాయి సర్వతంత్ర స్వయంప్రభుగా బ్రతుకుతున్న



## ప్రథమాంధ్ర పరిశోధకుడు - సింగన

—డా॥ జి॥ యమ్. రావ్.

తెలుగు సాహిత్యంలో ప్రత్యేకము సంకలన గ్రంథం నుండి సింగన సకల నీతి సమ్యక్తం గ్రంథ సామాన్యములై ఏకమయ్యింది. ఇందులో గ్రహించవచ్చు సింగన నీతికి పధాన ముఖ్యమైనది. అది ఈ గ్రంథాన్ని ఎందుకు మార్చు చేసాడో 'నీతిసారం' నుండి ఉటంకించిన 'నీతికాస్త్ర' ప్రకంబ వలన తెలుస్తుంది.

(11వ పేజీ తరువాయి)

72 నుండి నాయకులును ఒకత్రాటి మీద నడపాల్సిన బాధ్యతగల నేమారెడ్డి అనుట అనుకూలము. అప్పుడే అరడి అనుచరులకు ఉత్సాహం కలుగుతుంది. నాయకుడి మీద విశ్వాసం-అభిమానం పెరుగుతాయి.

నిత్యం మల్లారెడ్డితో సన్నిహితంగా ఉన్న ఎట్టుడుగారు ఆ సోదరుల సుఖాదులను-వ్యక్తిత్వాలను ఆకళింపు చేసు కొని తన కావ్యంలో నిమగ్నించాడు.

మరో విశేషం కూడా ఉంది ఎట్టుడు గారికి మల్లారెడ్డి మిత్రుడు. ఆవుడు. అతనికేలే ఆయనకు నేమారెడ్డి అస్థానంలోకి ప్రవేశం లభించింది. ఈ సత్యాన్ని నేమారెడ్డి చరిత్రకం అనతరాలలో చాలా ఖుసంగా చెప్పుకున్నాడు.

'నాతమ్మండు ఖుసండు మల్లరధిని నాధుండు నిన్నాతర

క్రితోడన్ సముపేయ నేని

యెందులకేపట్టి మోకిచ్చుటన్.

—అనతరాల - 89

( సకలం )

నీతి "నయమార్గంబున అక్షి, అక్షి గలనో నారాయణుం డుండు ని క్షయ మున్నో పర ధర్మవృత్తి నిజస్థానంబు కన్యూమై జయ మల్లప్పుడు మల్లసిల్లఁ ద్రివిధ్యం సేక్కుమై కావునక నయ కాస్త్రులై వివేక ధన్యునకుఁ జంతాండ్ని మెల్లప్పుడున్" (88)

సింగన తన గ్రంథాన్ని ప్రబంధంగా సంకలించాడు. సకల నీతులకి విషయ విభాగం చేసాడు మన్మథుధ్యలో "అట్టి యెడ, అది యెట్లైన ఇంక విమలయోగ పరీక్షణంబునుఁ దమ్ములంబున యాత్మ రక్షణ కయ్యును వివేక పరీక్ష విధానంబును నెట్టికనిన, నేనాచిత్తంబున వరధరింపును" మొదలయిన చిన్న చిన్న వచనాలు విషయానుక్రమణిక అనుకూలంగా రచించాడు.

సింగన తన గ్రంథాన్ని కడ్యగద్యా లతో సంకలితం చేసాడు. చంపూ రచన మోదిరిగ మార్చి చేసాడు. కాని వచనాలలో కూడ నీతిసంబంధి విషయాలు ఉండడమే నీనికి కారణం.

సింగన కేవల నిత్యముగా ఈగ్రంథం సకల నీతులను స్ఫురించినది కాదు. నీతిలో కావలసిన ప్రజ్ఞాసూత్రాలు ఉంది. నాచక అక్షణము, ప్రాజ్ఞానాచారము, పురోహిత నీతి, యాజ్ఞపద్య, వ్యోమిని బోధు, విద్యాంశుడు మొదల అంశాలకు చెందిన నీతులు కొన్ని విశేషణంగా కన్పిస్తాయి. 17 గ్రంథాలనుండి వివిధ నీతు

లకి సంబంధించిన కథాంశాలు ఏక కీర్తి ప్రాశస్త్యంగా ఉండే ప్రాయంచాడు.

గ్రంథం మార్పులో విషయానికి ప్రాధాన్యం ఇచ్చాడు. కవులకిగాని, గ్రంథాల కాలక్రమానికిగాని ప్రాధాన్యం ఇవ్వలేదు. నీతికాస్త్ర ప్రకంస అనే అంశంలో నీతిసారము, ముద్రామాల్యము, పంచతంత్రం, నీతి తారావళి, కామంద కము, పురుషార్థసారము, సభాపర్యయ, ముడియము అనే గ్రంథాలకి కలతో కొన్ని వద్యాలు ఉన్నాయి. ఇందులో సభా పర్యయ, ముడియ అనేవి గ్రంథసాహిత్యం కాదు. ఒకటి భావతత్వానికి అంశం. రెండోది తాను స్వయంగా ప్రాశస్త్యం. ఇందులో "నయమార్గంబున" అనేది మొదటి కడ్యం. తక్కినవి 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40 సంఖ్యలుగల కథాంశాలు ముద్రామాల్యములోని వద్యాలకు మధ్యలో పంచతంత్రంలోని వద్యాన్ని పొందుతుంటుంది. నీతిసారము మొదటి మూడు వద్యాలలో చెప్పుకుంటుంది. 36వ వద్యం (అనుకుంటుంది) నీతిసారములోకిగాని, ఏదో ఒక అంశాన్ని జతపెట్టాని చెప్పిందికాదు. 37వ వద్యం (నిత్య నైమిత్తిక నియమ మతాదుల) మొదటి అంశం. 38వ ఒకటి అనుమార్గంకి ఉపయోగ పడేది. రెండవది ఏ రేల వద్యం నీతికి ప్రవర్తించాలనేది విషయం. 39వ వద్యం (అరయగ కడ్యానుబంధ) కల-గ్రంథాల్లో సంతర్పానుసారంగా చెప్పిన నీతులన్నిటిని వేరుచేయడ మనేది విషయం. మర్నీ ముద్రామాల్యంలోని నీతికాస్త్ర ప్రాధాన్యాన్ని ఉద్గండించే రెండు వద్యాలు ఉటంకించాడు.

"ఈ నీతి దుర్గ భాండా గారాగృహ ద్వార మత్ర కలిమియొస్తా గార భటు భూమి తెచ్చెడు సారమ యెవరవలెయను జననాభివృద్ధి"

అని ముగించాడు. ఇది సింగన వ్రాసిన వర్ణం. పై కూర్చుంటున్న సింగన గ్రంథం మూర్ఖు విషయంలో అనుసరించిన నీతి కూడా విశదమవుతుంది. తరిశోధనలో పోషక ప్రికతో ప్రాధాన్యంగాని కాంక్షయినది కాదు. విషయానుక్రమంకూడా తప్పక పాటించవలసిన విషయం. ఆ రెండింటి విషయంలో ఈ గ్రంథం ముచ్చుకునక గా నిలుస్తుంది.

గ్రంథాదిలో కవిత్వ సుగు విశేషాన్ని చెప్పాడు. తదుపరి నీతికావ్యమే సుకలన వస్తువుగా ఎందుకు స్వీకరించాడో వివరించాడు. రాజనీతి ప్రధానమైన ఈ గ్రంథంలో రాజానే ప్రాథమిక వస్తువుగా స్వీకరించలేదు. రాజ్యానికి, రాజ్యాంగానికి ప్రధాన వస్తువు దుర్గ సురక్షణ. దానినే ప్రథమాంశంగా స్వీకరించాడు. తదుపరి వస్తువు రాజాజ్ఞ పాలన. ఈ విషయాన్ని సరిగా గమనించకపోతే తరిపాలన కంటకంగా మారుతుంది. బలవంతుకు బలహీనుణ్ణి హింసిస్తాడు. అటువంటి రాజానుజ్ఞలు, అతనుజ్ఞలు చెప్పాడు. రాజబంధువులను నురించి వివరించాడు. అంగీకరించి విడుచుట అనే అంశాన్ని స్పృశించాడు. రాజా ఒకరిని ఆకరించి, నిరాడరగత నురిచేయకూడకనే విషయం ఇది. ప్రథమాశ్వాస వస్తువు అంతా రాజనీతివరంగానే గడిచింది.

ప్రథమాశ్వాస ప్రాథమిక వస్తువు దుర్గ సురక్షణ చెప్పడానికిగల కారణం, దుర్గం కట్టుదిట్టంగా ఉంటే రాజాక్షేమంగా ఉంటాడని, రాజా ఉండగానే సుఖిగాడు. అతని తరివారము, ఆ రాజ్యంలోని ప్రజలు రాజాజ్ఞ బద్ధులుగా ఉండాలని (ఉన్నాడని) రాజా మననాతోపాటు అతనుజ్ఞలు కూడా ఉంటాయి. కాని నుగుసంపన్నుడై ఉండాలని (ఉన్నాడని), రాజా నీతిని ప్రదర్శించాలని (ప్రదర్శించాడని), అదరించిన వారికి నిరాడరగత నురిచేయకూడదని (అలా నిరాడరగత నురిచేయలేదని) అహారం విషయంలో కాగ్రూతడై ఉండాలని (ఉన్నాడని) భావించాలి. ఇది ప్రథమాశ్వాస వస్తువులోని ఏకతః తార్కాణంగా భావించవచ్చు.

ప్రథమాశ్వాసంలోనే రాజాదాయ వ్యయప్రకారము అని కొన్ని నీతులు పేర్కొన్నాడు. దీనియాశ్వాస ఆరంభంలో కరణీకృత నీతులు కొన్నిటిని పేర్కొన్నాడు. అదాయ వ్యయాల విషయంలో గాతా, కరణం వీరిద్దరు ఏవిధంగా ఉండాలనేది తెలుస్తుంది. ఇలా పలు రకాల రాజనీతులు నీతిగా అమర్చడంలో ఒక ఆశ్చర్య పక్షాన్ని అవలంబించాడు.

నీతి సమబంధించిన అంశాలని సుకలనం చేస్తూ రాజనీతి అనే ఏకాంశాన్ని సింగన ప్రధానాంశంగా ఎంచుకున్నాడు. అటువంటిప్పుడు రాజవర్ణనతోగాని, రాజనీతితోగాని గ్రంథం ప్రారంభం కావాలి, కాని దుర్గ సురక్షణతో ప్రారంభించాడు.

ఉ. అరసి రాజకంబుల ప్రజావలికల్ల  
నివాసమయ్యు ధం  
దారములున్ బలంబుఁబ్ర కటంబుగఁ  
దాఁతఁగ జోలు దుర్గమే  
దూరమణికుఁడేలుఁ బరిభ్రాంతిగ  
దానికి వచ్చిరై ప్రజల్  
భూరి ధనంబు గూర్తురది వోలునై  
కాద నివర్ధనమన్ (కామండకము)

ఇది పురవర్ణనకి మారుగా మార్చినది. లేక పోతే దుర్గ సురక్షణమే సకల నీతి సమ్యక్తంలో ప్రథమ నీతిగా చెప్పవలసినదే. ఇందుమించు కవులంతరూ పురవర్ణనతోనే కథాప్రారంభం చేస్తారు. తదుపరి తరిఖ, కోట, గుడ్డాల, ఏనుగులు,

ఉద్యానవనాలు, పుష్పవానికలు మొదలైనవి వర్ణిస్తారు. పురవర్ణనలోకూడా విషయానికి కాక సాంకర్ష్యానికే ప్రాధాన్యం ఇస్తారు. ఉరుకరమైన పార్శ్వమౌళికలు, చిత్రకవారి, క్రతచారు గోపురములు, మహార్థ సంపదతో, దురాపదమై ఉండంటే ఆ పురాన్ని నిర్మించడానికిగల అంతర్యం రక్షణని ఉద్దేశించే. కాబట్టి సింగన పురవర్ణనకి మారుగా దుర్గ సురక్షణని ప్రాథమిక వస్తువుగా ఎంచుకున్నాడు.

సింగన సకలనీతి సమ్యక్తంలోని వచన రచనల్ని తరిశీలిస్తే, వచన రచనా విధానం, వినియోగం, ప్రాధాన్యం, తరిజాతుం మొదలైన ఎన్నో అంశాలు తెలుస్తాయి.

“మఱియు వరనాథుం దొక్క పని యిచ్చెదనని యాసుఁ జూపి కాలయాత నంబుఁ జేయం దిది తనివిన యభిమాని యును, దాఁజేయ తలవదనిన పని యితండు గావించెని మిథ్యాదూడుగంబు నేయనోదిన యతండును... నిమిత్తంబు లేక పెడతంబులు వడ్డ యతండును, నభూజిత భాజార్తుండును, శ్రౌతద్రవ్యకళ క్రుండ్లని భోగాభిలాషుండును, బరిష్ఠి నుండును, బహిష్కృతుండును నన నిట్లు పెవ్వరిదిన యిన్ని పెరంగులవారలును భేదార్థులుగా పెతంగవలయు” (సకల నీతి సమ్యక్తము-109)

సహజంగా నిమాతలలో భేదోపాయానికి చెందినది వచనం. కామండకంలోది. దీనిలో ప్రార్థనార్థానికి చెందిన ఏడుగురిని, భీతవర్గానికి చెందిన ముగ్గురిని, మౌని వర్గానికి చెందిన యొగ్గురిని, మతోపదకోండంబుండిని సంఘటనాత్మకంగా చెప్పాడు. వీరిందరిని రాజ భేదోపాయం చేత వళం చేసుకోవాలి. ఇది విషయ ప్రధానమైనది. కాబట్టి వచనమే తర



యొక్కంత వరకు కాదు, కాలుగారు వచ్చాడు చెప్పిలేకాని దీనిలోనిదిగతం అంతా సమయమేది విషయమంతానీ అంతాకే వీర్యమేమిది. ఎన్నివిధాలుగా, ఎన్ని వర్ణాలుగా చెప్పినా దీనిదేమో భేదోపాయావళిక్రమం, భేదోపాయంతో చూడవలసినవారినంతానీ అభేదాంశంగా గుర్తించడమే మేలు. అంటే సందర్భ చిత్రమే వరకు రచన జరిగింది.

అక్షరము అనే పేరుతో సింగన కొన్ని గద్యకవ్యాసని వ్రాసాడు. దానిలో 'మంత్రిరక్షణార్థము' అనే వచనం (755) ఒకటి. దీనిలో రహస్య కార్యముతోచనలో రాజు అనుసరించవలసిన విధానం వ్యూహంతోసహా చెప్పబడింది. దీనిలోకూడా విషయానికి ప్రాధాన్యం. ఇది చివ్వుయమారి వీతి చంద్రిక రచనాశైలిని జూపి కి తెస్తుంది. ఎన్నో ముక్తలు ప్రయోగింపబడ్డాయి. లోకాలైన మాత్రుని వచనాల్లో చెప్పడమేది వచ్చునగాని భారతంలో కన్పిస్తుంది.

ప్రయోగ వ్యవసరమే అనే పేరుతో చివ్వుయమారి వచనంలో (985) యుద్ధనీతి చెప్పబడింది. ఇది యుద్ధం జరగడానికి పూర్వకము. పూర్వరచనవంటిది, ఇటువంటి విషయాన్ని చెప్పేటప్పుడుకూడా వచనం వినియోగం, మార్పు సమచితమైనదే. తిక్కనగారుకూడా యుద్ధాన్ని వర్ణించే సందర్భంలో పూర్వరచనని గురించి చెప్పేటప్పుడు వచనాన్నే గ్రహించాడు.

వచననీతిగద్యంలో వచన భాగాలు ముక్కుమార్గంలో ఉండడమే కాక, చొట్టిక ప్రాయోగాగతీ కన్పిస్తాయి. వచనం ప్రారంభంలోను, అంతంలోను అనుక్రమాన్ని పాటించే కర్తాం వినియోగం ఉంది. కార్యముదాయంగా విడ

గొట్టడానికి వీలున్నప్పటికీ కామాశ్చర్య, విరామస్థానాలు లేవు. దీనికి కారణాలు పంచకాలుగా ఉపసించవచ్చు.

పీ. "తీరక మరియక యెప్పుడు బండక  
చలనక నేమంటు దివీచికానక  
ఓడనునఁ చెట్టక నిప్పుటనునఁ బోక  
తరువాయ వచ్చుక తదవికానక"

(807)

వాచకలక్షణం చెప్పుకున్నప్పుడు పురుషార్థపారిం నుండి సంగ్రహించిన వద్యం ఇది. విరామస్థానాన్ని పాటిస్తే తిర్యాగి వాక్యం గర్భాదకపోవచ్చు. భూలోపాన్ని సురేమనోపటానికే విరామస్థానాలు పాటించి ఉండకపోవచ్చు. కాని నికృతాభిప్రాయంగా నిర్ణయించలేం.

మండి సింగన తండ్రి అంత్యుత్తమంత్రి. ఇతడు 1840-1867 మధ్యప్రంతం. రాజమహేంద్రవరం రాజధాని చేసికొని పరిపాలన చేసిన తొమ్మిది అసహా నాయకుడికి మంత్రి. ఇతని తాత అల్లాడ భూపతి కూడా ఒక అగ్రహారానికి క్రతువే. సింగన వూర్వూలు రాచరిక వ్యవస్థలో తలవందినవారు. కాబట్టి రాజు వీరిని ప్రధానాంశంగా చేసికొని ఒక సరిపాతం (మార్పు) చేయడంలో అతిశయోక్తి లేదు.

సింగన మార్పుచేసిన సులలితి సమ్యతంలో అతడు స్వయంగా వ్రాసిన గద్య కవ్యాలు 39 మార్తమే. తిక్కన 900 పైచిలుకు గద్యకవ్యాల్ని ఇతర గ్రంథాలనుండి గ్రహించినతే. ఈ గ్రంథాన్ని రాచరిక వ్యవస్థంగా చెప్పువచ్చు. విషయాలని విభజిస్తూ, ముక్తం గ్రంథాన్ని సులలితి అగ్రహారంగా విభజించి, చక్కని శైలితో మార్పుచేసిన ఈ గ్రంథం పరిశోధన త్యాన్ని-కలిగించడంలో సహాయం చేశాడు.

అనాడు అమితావరణమొంది. గ్రంథం ఇది. అనంతర కర్తవ్యమే ఈ గ్రంథం క్రతువం చాలా ఉంది. తెలుగు వాని తల్లింతో సరిపాతకాభిమతమొందానానం అంటుంది. కామశ్చర్యం దీనిలోని వచ్చా అని వ్యూహంతోగా ఎన్నికానాది. ప్రబంధ మదిభూషణకర్త ఎవరో తెలియదు కాని అతని గ్రంథాంతంలో, మండి సింగన గ్రంథానిలో సరిపాత వైకృత్యం గురించి చెప్పిన వచ్చాన్ని యథార్థంగా సరిపాతంలో చేర్చాడని అనంతర సరిపాత కర్తల దీనిలోని వచ్చా అని చాలావారు ఎన్నుకున్నారు. ఈ గ్రంథంనుండి అనుకల్ప గ్రంథాల్లోని వచ్చాలు ఎన్నో తెలుస్తున్నాయి.

సింగన వేదాల సరిపాత రచనలేకాక వానివ్రాసినవూలు-రచనతో తెలుగులో వేదాంత వాచ్యుయానికి మూలా శ్రీకారం యిట్టాడు. వియమయానమైన కృషి చేసాడు. అందుచేతనే ప్రాశస్త్యరణీయం శ్రీ నిడదవోలువాడు ప్రభుమాంధ్ర పరిశోధనడిగా అభివర్ణించారు.

• • •

జి. యస్. తామరరావు,  
తెలుగు విశ్వవిద్యాలయం,  
బొమ్మాయి.

0...0

చిదిచిదిచిదిచిదిచిదిచిదిచిది

అన్నిరకముల అమృతములకు  
బి. వి. అండ్ కో. ప్రెస్  
త్యాగరాజ నగర్  
రాజమండ్రి - 501 101

చిదిచిదిచిదిచిదిచిదిచిదిచిది

శ్రీ కనకదుర్గానందలహరీ .

శ్రీ శంకర భగవత్పాదకృతము

—శ్రీ చిద్రావరి శ్రీరామకర్మ

౧౬

శ్లో. పురాణలేఖంగం పుంకనికరంబైః  
పరివృతం  
మనివ్రాతైర్భూతం ముఖయోః  
కల్పద్రుమనిధిం .  
క్రయంత్యావంధం విచలనహితా  
ఇవచరం  
కటాక్షస్తే కార్యమయి  
కనకదుర్గే భగవతి!  
క. పుంకహృదయే కామ్రు, మేని  
మృదయాంభోబాంతిహితానిమి  
కలికాయై క్షురద్రుమోపమ  
నిబాంక ప్రాభవశ్రయిణీ  
అశోకంబులలో జాట్టుగదా!  
నీవా చూపుతావ్వాతయి  
కలితంలేనమకంబ నింపగదనే  
కల్పాణి! దుర్గాంబికా!

౧౭

శ్లో. హరిబ్రహ్మబ్రాహ్మైః క్రిందినిక  
గీర్వాణనిచయైః  
వసిష్ఠవ్యాసాద్వైదివ  
వరమబ్రహ్మ యుగిళిః .  
సమస్తైరాకామ్యాస్యకం  
కథిదాక్షిణ్యకృతయి  
కటాక్షస్తే కార్యమయి  
కనకదుర్గే భగవతి!  
క. వేదోబాహ్యమైక జాట్టునిధి  
దేవేంద్రాదుత దేవతా  
వేదాన్తజ్ఞ వసిష్ఠమౌనిమథురే  
ఋషో మహర్షయో భగవ

శ్రీకృష్ణంబున కటాక్షదురుల  
జిత్రంబుల గోరొ  
తాదృగ్దృష్టం నావయంబరత్తుమి  
తత్త్వే! దుర్గాంబికా!

౧౮

శ్లో. నిరిందిర్యద్యోగా ద్విత్వవయతి  
లోకాన్ ప్రతిదినం  
విదత్తేఽక్ష్యో నిధిభజా తాం  
రక్షణ నిధిం .  
లలాటాక్షో వక్షోఽభవ కళిం  
సంహారకరణే  
కటాక్షస్తే కార్యమయి  
కనకదుర్గే భగవతి!  
క. ఏదృక్పంగతి బ్రహ్మలోకముః  
దామృష్టిరహితగా నర్హిఁడో,  
ప్రీతివతి సర్వలోకముల  
రక్షింతుంగః దామృఁడో  
అవక్షాధ్వరకాశకుం దిళిం  
సంహారకరణం వక్షోఁడో  
తాదృగ్దృష్టం నావయంబరత్తుమి  
తత్త్వే! దుర్గాంబికా!

౧౯

శ్లో. ఉలోభాగే కంభోద్వికచవన  
నిలోత్పలక  
క్రమం సంకృష్టంతో మృగమదరం  
ఫలఫలకే .  
కలోగ్రే గంగాయాం రవిదుహిత్య  
సందేహా జనకాః  
కటాక్షస్తే కార్యమయి  
కనకదుర్గే భగవతి!

మ. ఎకవింశత్యంతో మహోత్సవం

శ్రీమహాకామవక్త్రై  
మదుటన్ గమ్యరూపముం బడయి  
యన్ మూర్ధాగ్ర గంగామతీ  
వదితానన్ యమనాననీ భ్రమణి  
సంధానించు నీచాత్మరే  
ప్రభు వయాద్భంగుగ నావయంబరత్తు  
మంభోజాక్షి దుర్గాంబికా!

౨౦

శ్లో. మహియ శ్రీరీరామరగ  
వటుపాటచ్చరమితి  
కృతాశాంతాగతంబు క్రిందిమం  
నిలోత్పలమివ  
తవభ్యర్థం యతాస్పృహ  
నిజైకత్యకలితాః  
కటాక్షస్తే కార్యమయి  
కనకదుర్గే భగవతి!

క. నాకాంతిన్ హరియించు దొంగయని  
కర్ణాంతోత్పలంబున్ వగన్  
వీకనబట్టగఁగంచి క్రితగతిమై  
వచ్చాదెనా నొప్పె నీ  
శ్రీరాంకాక్షి యగము స్వీయవికర  
శ్రీమూడుటం బాడనో  
శ్రీకంఠకృతి నమ్మ గాంచనే జయన్  
నీవ్యాంఘ్రై దుర్గాంబికా!

౨౧

శ్లో. కలంబాసాస్త్రవహతి కృతాం  
నిత్యుదయ  
త్యమం చంద్రం హిత్యాతక నదన  
చంద్రాశ్రమివణం .  
స్థిరం తేజం తేజద్వికయమితి మత్స్య  
నయనయో  
ద్యుగం కామారీతేస్సుః!  
కనకదుర్గే భగవతి!

(సకేతం)

## వసుచరిత్రము - ఒక పరిశీలనము. II

—డా. చిర్రాపూరి శ్రీరామశర్మ

(1-7-91 సంచిక తరువాయి)

తలుపురు పరిశీలనలు, విమర్శలు వసుచరిత్రమును మనోత్కృష్ట కావ్యమును ఒకటి వారు చూచిన పాత్రులనుబట్టి యుక్తయుక్తతలను పరిశీలించవలసియుండును. వానినిగూర్చి విచారణలు ఆ యా విమర్శగ్రంథము లాధారముగా జేసికొని లేయవలయుండును. ప్రకృతమున ఇందు తూర్వమున జానపదీయ దోషముల నాధారముగా జేసికొని ఇందలి ఉత్తమ కావ్య అమృతత్యమును సూక్ష్మీకరించును. ఇందలి విమర్శ మెట్లున్నది ఇందు జానపదీయ దోషములు దోషములేనా? దోషాభాసములా అని పరిశీలించవలెను. ఇందు ప్రధానముగా దోషములుగా ఎంచబడిన విషయములివి.

- 1) ధర్మోపదేశము వ్యంజనా వ్యాపారము వ్యాపారమునైనను మూచించబడలేదు.
  - 2) అవివాహిత మిధున సంతతిని వాయువీరు పరిణామమునకు యుక్తము?
  - 3) కనురావ పరితమ పుణ్యక్షోభ కీర్తన మునునా?
  - 4) నర్మసచివుని అసత్యకథనము దోష యుక్తము గాదా?
  - 5) 21 లేక అధిక వయోభేదము వాయువీరు పరిణామమునకు అనుచితము గాదా?
  - 6) యతిభంగములు.
  - 7) ప్రతి పద్యశ్లోకము అందునను అప్రకృతశ్లోక రసభంజనము గాదా? అప్రకృతశ్లోక ప్రయోజనము?
- దీని విషయము విచారించవలసియున్నది. క్రమముగ విచారించును.

1. ఇందు ధర్మోపదేశము లేదనుట అవిచారింపరమణీయము. కుక్తిమతిని బలాత్కరించు కోలాహలీని కావించుట, లేదా నది సుపరోధించు పర్వతమును తొలగించి జలపాధితులను రక్షించుట ఏదిధర్మగ కావించును ప్రభువుయొక్క ప్రజాసంరక్షణ కర్తవ్యమును అర్హతా తరాణులను వ్యంజనా వ్యాపార వ్యాపారమున కర్తవ్యములుగా ఉపదేశించుచున్నది. దానిచే ఇంద్రుడు సంతోషించుట విమోచన నిచ్చుట మొదలగువానిచే ప్రజాపరిపాలన మూలధర్మము లేవలెనోషమునకు కారణమగుటగూడ నిరూపించబడినది. పురరాజవర్గములందు ధర్మ మభివ్యక్త మునునీయున్నది. అది ఉత్తరాయణమును వర్ణించుచు 'దోషాంతకావినీ' క్షిప్తమున 'అరవిందాత్మ' దక్షిణదిక్కు నుడయినగూడ నిడిచి ఉత్తర దిక్కునకు వచ్చెననుట దోష పారిపోయినాడుగదా యని ఉపేక్షించుట యుక్తముగాదు. వానిని పట్టి క్షింపవలసినదే అను ధర్మమును మూచించును. ఈ తీరుగా పరిశీలించినచో కనుచరిత్రమున ధర్మము వ్యంజనా వ్యాపారమునైనను మూచించబడలేదనుట యుక్తము గాదు.

2. అవివాహితుల సంతతిని స్వీకరింప ననునా? యనునది రెండవది. సయ్యలకు ధర్మము లోభాధర్మము. ఎవరికి ఏది విధింపబడెనో అది వారికి ధర్మము. ధర్మ కాస్త్రము మరపుట మద్దేశించి విధింపబడినదిగాని నదీపర్యవృత్తము మద్దేశించినాదు. ఇచ్చట నదీపర్యవృత్తము జడములు

గావు. తదధిపాకర్మముగూడ మోసపుటు గాదు. దేవతలు గావలసియుండును. దేవతల మోసపర్యవృత్తముల బద్ధులు గారు. 'కాస్త్రంతుమమస్యోదికారమ్' అని స్ఫుటి నిర్ణయము. కావున వారికి వివాహ మయ్యెనా? లేదా? అవివాహిత మిధున సంతతి ధర్మసంతతి యగునా? అను ప్రశ్నల ప్రకరణమున కావులేదు. వివాహాది సంస్కారములు దేవతల మద్దేశించి విధింపబడనందున తత్కాల సంతతి యీ అధర్మసంతతి గానెరుదు. బలాత్కారము దోషమే అది ప్రాణిమాత్రమునకు సంబంధించినది. కావుననే కనురావ కోలాహలీని నభాగ్రమున మోటుట ద్వారా క్షింపినట్లు చెప్పబడినది. గాన ఇంక ధర్మకోక ధర్మకాస్త్రతత్వ మెఱుగవలెనుటచే మాత్రమే గలుగును. కాస్త్రమున ఇంకధర్మము గన్పట్టదు. అంతేగాక.

మత్స్యభిత్వాచ ధిత్వాచ శ్రోక స్తీం  
యదతిం గృహత్.

త్రవహ్య కన్యాకరణం రాక్షసో  
విధిరచ్యుతే.

అను వచనము ననుసరించి కుక్తిమతి కోలాహలీని విమోచయన లేకల రాక్షస వివాహ మనడగును. అట్టి వివాహము "పంచానాస్తు త్రయోధర్మ్యాః" అను నెడ ప్రాజాపత్య గానర్వ రాక్షసములు ధర్మానపేతముగా గ్రహించబడినందున వారి సంతతి అగ్రాహ్యముగాదు. అభ్యుపగమపాదము ననుసరించి ఏకొద్ది దోష మూఁడుననుకొనువారు "స్త్రీరక్షిం దుష్టులాకషి" అను ధర్మవచనముగూడ స్మరింపవలయుండును. తునిధిమైన విధానము నేటి లోకవ్యవహారమున లోకదుష్టమగుటచే నింద్యులు వారి దృష్టితో చూచినచో లోకదుష్టముగూడ గాండునకు గ్రాహ్యమగుటలో సంశయములేదు.

8) వసుదత్తంలోని వసురాజు చరిత్రము పుణ్యశ్లోక కీర్తన మగునా? అనునది మూడవది. అర్జునుని పాదుషేయ-కావ్య నిక గ్రంథములలో నాయకుడు అతని గుణకీర్తనములవలన గలంగు ఫలములలో తారతమ్యము లుండవచ్చునుగాని పాదుషేయమే, కల్పితగుణకీర్తనమే అయినంతమాత్రమున ఉత్తమచరిత్ర కీర్తనము అఫలము గానేరదు ఇక వసుదత్తమున గల వసురాజుచరిత్రము సమాలంకరముగాని అమాలముగాదు. ఋషి కావచకమున జన్మించి ఇంద్రుడై త్రివిధముననే ఉపరిచర వసువగుటయాలమున గలదియే భారతమున క్వల్పచరిత్రమైనను వసురాజు గుణ గణములు పూర్ణమున వైష్ణవభుండ పంచమోధ్యాయమునయు వ్యాసభట్టారజునచే వర్ణింపబడినది. అంటే 8వ అధ్యాయమున భారతగాథ విస్తృతముగా వర్ణింపబడినది. మిగిలిన కావ్యములందుకంటే కల్పనావైరిత్ర ఉన్నచోట వాస్తవమైనను అకల్పనగూడ తత్వజ్ఞులకు ధర్మమౌల్యముగాగోచరించుచున్నది. కావ్యము శేషతః చరిత్ర జ్ఞానజనకము కారాదాగావున కవికల్పన మున్నను పుణ్యశ్లోక దగు నాయకులకంటె పాపాపనోదకముగా గలదు. కావున వసుచరిత్రముందని వసురాజుకీర్తనము పుణ్యశ్లోక కీర్తన మగుటలో విప్రతిపత్తి గన్పట్టుటన్నది.

4. నరమృతమనియేటలలో అసత్యము దోషము గాదా? అనునది నాల్గవ విషయము. సత్యవచనము రెండు విధములు. ఒకటి సత్యవ్రత దీక్ష. ఇందు ప్రయోజనమున్నను లేకున్నను సత్యమునే వలికి తీరవలెను. ఇట్టి సత్యవ్రతము ఉత్తమలోక హేతువుగా ధర్మశాస్త్రములందు నిరూపింపబడినది. దీని స్వరూపము తెలియదుటకు ఈ క్రింది ఉదాహరణము గమనింపదగియుండును. మిత్రుని ఇంటికి వెళ్ళి “ఏ చెప్తున్నావు” అని ప్రశ్నింపగా అతడు “ఏం

చేయుట లేద”ని సమాధానించినప్పుడు సత్యవ్రతదీక్ష ఉంటే పంగపడినట్లే. “నహికర్మిత్ తుణుమిహాతు తిష్ఠత్య కర్మకర్త” కూర్మోమట, నిలబడుట మొదలగు పనులన్ని వసులే గావున ఏదో ఒక పని చేయవలెందగ ఉండుట వదురదు. గనుక సత్యవ్రతుడైనవాడు అపనిని గూర్చియే సమాధానింపవలసి యున్నది. ఇక రెండవది. ఇది ఇతరులకు వస్తుముగతగింపనంతరవధ అసత్యదోషమును గలిగింపజేయుదు. ముందు జూచిన ఉదాహరణములలో నిర్దిష్టలక్ష్యముగల పని ఏమియు చేయుటలేదనే భావము సమాధానములో ప్రకటింపబడినది. కావున ఆ వాక్యము అన్యతదోషమును గలిగింపదు సత్యవ్రతదీక్ష లేదు గావున భంగపడు ప్రసక్తియు లేదు. ప్రకృతమున ఏదూపవనివంటి వాడగు వర్మసుచివుడు సత్యవ్రతదీక్షితుడుగాదు. నాయకానాయక సమాగమసిద్ధియై తనకు సూర్యభక్తునిగా పరిచయము చేసికొనినాడు మరెయ్యక విశేషము గలదు. వివాహార్థమున అన్యతము దోషజనకము గాతను అభ్యర్థనజూపినాడ గలదు. కావున ఇచ్చట అసత్యవచన శంక లేదు. అంతేగాక శ్లేషద్వారమున స్వవాస్తవరూపమునుగూడ వెల్లడించుట గమనింపదగియున్నది. శ్రోతలూ అర్థమును గ్రహింపకపోవుట ఈతని దోషము గాదుకదా! శ్లేషద్వారా సత్యభవనములోని పరమార్థము కూడ తెలిపడగలదు. అంతేగాక కొద్ది సహాయము గడచిన వెంటనే ఈతని వాస్తవరూపమును వాడుగూడ గ్రహింతురు గావున ఆపాటి అసత్యమునుగూడ కంటింపవలసరము గన్పట్టదు.

5. వయోభేదముగల వాయుకానాయకుల కృంగారములోని ఔచిత్యము పరిచింప వలసియున్నది. వయోభేదము అధికమునందు లోకవ్యవహారసామేక్షమును

టయేగాక కారీరిక ధర్మసామేక్షము గూడ. వారి కారీరిక పరిపీఠమును గమనించుట వాటి శీఘ్రము అయ్యును మొదలగువానిని సమీక్షింప దగినది. అట్లే కాస్త్రదృష్టితో గూడ విశేషించుట యుక్తము. ఈనాటికాలమున నలవైవత్సరముల వయసు నిండినంతటనే చాలమంది వ్యక్తులలో వార్ధకలక్షణములు పొడవూపుచున్నవి. ప్రాచీనమున అట్లుగాదు. కారణమేమనగా అనాటి వయోబల వృత్తులు భిన్నములు పొందేవులకాలమున అర్జునుని చేతిలో ఓడిన ద్రుపదుడు అర్జునునికొరకు ద్రౌపదిని అయోనిజగా బడసినాడు. అనగా ద్రౌపది పుట్టుకకు పూర్వమే అర్జునుడు వివాహరాక్షసువంతుడైనాడు ప్రకృతగాధ యందు గూడ వయోభేదమట్టిజే ఇట్లు చెప్పట దృష్టాంత ప్రార్థనమే అగును. అనాటి బలవయో వృత్తులను సమీక్షింపవలెనుచో భారత యుద్ధమున భీముడు దేగవలె ఎగిరి శక్రపుల రథముపైకిరికి యుద్ధము చేసినట్లుగలదు. అనాటిభీముని వయస్సు ఇంచుమించుగా 88. అర్జునుని వయస్సు 87 అనాటికాదు యువకులుగా భిన్న ద్రౌపదాదులచే పెండ్లి నబడినారు. పొందేవులకాలము ద్వాపర యుగాంతము అనాటి మౌనవ వయస్సు 125కి తగ్గలేదు. అకాలముననే భీష్మదుల వయస్సు వీరి కంటే చాలాధికము. వారి బలాదులు అట్టివే. శంకనుని భార్యయగు సత్యవతి ఈ ఉపరిచర వసువు పుత్రికయే. వారి వయోప్రమాణము బలప్రమాణము దీనిని బట్టి యూహింప దగినది. అంతటి సుదీర్ఘ జీవనులగువీరికి దంపకులమధ్య 21 సంవత్సరముల వయోభేదము పరిగణనీయమగుచో ధర్మశాస్త్రదృష్టిలో త్రింశద్వ్యోద్వహేత్కనాథం స్పృహ్యం ద్వాదశవార్షికమే!



181 ఈవిధముగా యతిస్థానములందు చెందిక పదము భిన్న భిన్నార్థములలో గూడ నూ. ని. లో జూపబడినదిగూడ, కాని చంద్రకాంతిసాహిత్యములేదు కావున 'సిందూరపర్ణమగల' అని అర్థము వ్రాయుటకుండుట వ్యాఖ్యాన దోషముగాని చెందిక పదము దుష్టముగాదు తెల్లనిచాందినీపై బంగారు వ్రాతపనికంటె సిందూర పర్ణపు చాందినీపై బంగారు వ్రాతపని శోభించుట గూడ స్పష్టము. ఇచ్చట ఒక్కవిషయము గమనింపదగి యున్నది. ప్రాచీన కావ్యకర్తలలో ఇట్టి యతి భంగములు గన్పట్టవు. మూడుగ్రంథములను రచించిన రామరాజ భూషణుని విషయమున గూడ యతిభంగము లూహింప మనస్సు సాహసించుట లేదు. వ్రాయున కాండ్రవ్రాతలలోని అస్పష్టతయో, పరిష్కర్తల అలసత్తయో వానికి కారణము అనక తీరదు. పై మొదటి రెండుయతి భంగముల విషయములలో పరిష్కరణములు దూచకల్పితములేగాని ప్రాచీన మాస్తలిఖితప్రతులు చూచినవిగావు. అయినను ఈయతిభంగములు రామరాజభూషణుని కని అంగీకరింప లేకన్నాను. కాని విషయములో వ్రాతప్రతుల పరిశీలనము యోగ్యము. అంగీకరింపజాలమికి కారణము ప్రాచీన కవులకైగల విద్యాసము, ప్రాచీన కాధునికతకంటె క్రద్ధ అధికము. కాని ఈ విషయములు వ్యాఖ్యాతల - పరిష్కర్తల దృష్టిలో పడకుండుట శోచనీయము. కుర్ర-ప్రకృతిమున కవత్తము.

7) ప్రతిపద్యశ్లేషము-అప్రకృత శ్లేష రస భంజకముగాదాకా అనునది చక్కని పక్క-దృష్టికావ్యములలోరహస్యభూతి సాతకని అపామర్ధ్యము వలననే భంగ పడును. శబ్ద-అర్థపరిష్కారము చాలినంత లేనివానికి ప్రాకరణీ కార్థాశ్లేషములతోడనేకాలము ముగియును. దృష్టికావ్యము

తెస్త్రము. నక్కడున్నదికాకకావ్యములోఅన్యయించుటయే ఇచ్చటికెస్త్రక వెనుకెంటనే పాకరణీకార్థమునుగ్రహింపలేమి సాతకని. అపామర్ధ్య మగును. కావున రసానుభూతి కంటుకడును. పక్కత కావ్యమున శ్లేష కన్యమంతట అనుసరింపజకుట. ఒక విశేషమును మూచించును కావ్యమందు కొందిపోటు లలోక్షు అప్రకృత శ్లేషమేఅధికము. అలక్ష్యశ్లేషమును ప్రకరణముపరి మారిండుటచే పక్కతార్థ మూర్తిగలిగి రసాస్వాదము గలుగజేయుచుండును. b) ఇందుగల ప్రకృత శ్లేషలలో గూడ అనుమూలముగ నున్నవి రెండుభుట్టములు. కుక్తిమతి శోలాహల సమీగనముఒకటి. నర్మపదవుని పలుకులలోతాను వసురాజు ముంత్రుగను రెండవభుట్టము. రెండవది మొదటినుండి చివరివరకు అనేకార్థక శ్లేషముయోగించుట ఈ రెండుభుట్టములనుపట్టిచూపుటకేఅనినే భావించినాను. ఇందు మొదటిది నడిపర్వత సమీగము ముచే గుంతి గలుగుట పాస్వాస్వద మగునుకావున శ్లేషచే నడిపర్వతముల యందు నాయుకా నాయకత్వాన్నిగలిగించి కారణదేవతాత్వమును జడగూసమును గూడ ప్రకృతీకరముగా కల్పించి బొదిక్కమును పోషించినాడు కవి. కవ్యారా రసమూర్తి కలిగినను మోసినను అనుచితాద్భుతమును వారించిన కాడ యొప్పు ఇక రెండవది-నర్మపదవుని కలుగుట. ఇందు వివాహారాధుత కథనము దోషజనకముగావండుట తూర్వనిర్ణీతము. అయ్యును శ్లేషముఖమున సత్యకథనము సత్యమును భర్తముపై కవిగల క్రద్ధ, లేక సత్య భర్తమును వ్యంజనచే ప్రకటించుట ప్రతీతిములుగా గలవు. ఇచ్చట ఒక రహస్యముగలదు. -నరకమూసాలియమున ఈ నుమత్తసాదబు సాహిత్యం -కాదు'దగు భట్టమూర్తి ననుచరిత్ర

మరిశ్వంద్రనలోసాభ్యానముల యందు శిరామచంద్రకారణింక తలదన శతవన నందన సమసానిక 'సాండిర్యుడైనాడు రామరాజభూషణుడు. శిరాముడు భర్త స్వయాత్ముడు' రామోవిగ్రహవాక్ భర్త' అనినాడు మారీచుడు.

అట్టి రామచంద్రునిపై పువననందనుని ద్వారా భక్తిని గాంచిన రామరాజభూషణుడు' దళితధుని కావ్యమును సత్యముగానిఅయిదు క్త రాజ్యత్యాగమును అభ్యగ్ని కావ్యమును గూడ అంగీకరించిన నామచంద్రుని సత్యదీక్షను మనమునభావించి వివాహవిషయమున అన్నీకథనమునకే అభ్యగ్నిజ్ఞయొన్నను శేవలమసత్యమును పలుకక శ్లేషముఖమున సత్యమును గూడ పలికించుట భర్తములలో సత్యమునకేగల వైషమ్యము. వ్యంజన నామమున ప్రతి పాదించుటయే. ఇంతటిదీక్షతో భర్తమును చూచిన ఈకావ్యము భర్తప్రతి పాదకము కాదనుటయే సాహసము. కావున ప్రకృతశ్లేష నువయోగించిన ఈ 'రెండుభుట్టములలో ఒకటిరసపోషకున-రెండు భుట్టములలో ఒకటిరసపోషకున-రెండవది సత్యవరమత్వ ప్రతిపాదనక ప్రయోక్తములైనవి. ఇట్టిప్రయోజనము అను సాధించుటకే కవిశ్లేషమువయోగించినాడని చెప్పుట అతిశయోక్తిగాడనియే వాతంత్రు. ఈవిషయములో అలంకార తత్వజ్ఞులగు వండితులు విభేదింపరనియే భావించుచున్నాను. సరే! ఈతీరుగ పుర్వాక్తము లగు దోషము అన్నియు అభాసములేయైనవి దోషములు గాలేదు. కావున వసుచరిత్ర నిర్దుష్టము. భార్యకాంక్షారిక దృష్టులలో మహాకావ్యము-ఉత్తమ కావ్యము అనుటలో సంకయింపబనిలేదు. అట్టి కావ్యమును-ప్రాచీన శక్తికలోనే నూతనద్యమును చూపితలపు కల్పనచేసి-రచించిన రామరాజభూషణుడు-భక్తుడు.

(...)



మనుచరిత్ర పునశ్చరణం - 7

## వ రూ ది ని కి మా న సి క చి కి త్న

— డాక్టర్ మిరిమాల రామకృష్ణ

ప్రకృతి. పరిసరాలూ మనమీద ప్రత్యేకం వంగిట్టుకుని దండెత్తుతాయా : అవి వాటి స్వభావాన్ని అనుసరించి వర్తిస్తూంటాయి. మన స్వభావానికి అవి ఎప్పుడైనా సరిపడకపోతే, ఆ తప్పు మన స్వభావానిదే కానీ పరిసరాదీ ప్రకృతి అదీ కాదు.

కామవాంఛ విపరీతమైతే వరుణి వికీ ప్రకృతి, పరిసరాలూ వ్యతిరేకంగా పనిచేస్తున్నట్లు కనిపించింది అది ఆమె శ్రమ ఆ శ్రమలోనే ఆమె ప్రకృతిని విడిచిపెట్టి వెన్నెలపై చల్లగాలిపి తిట్టి పోసింది.

ఈ కామక్రోధాలకు చివరి కామె లొంగిపోయింది కనుకఆమె స్పృహపీడ్చానన్నీ కోల్పోయింది. ఆమెకు అక్క విశ్వాసం లోపించింది. ఇంద్రియాన్ని చైతన్యాన్ని కోల్పోయాయి మాటలేమి చేస్తలేదు దీన్నే కవి మూర్ఖగా వర్ణించాడు. చెలికత్తెని బెంబేలవడి పోయాడు.

ఆమెకు వెంటనే ఉపశమనం (Treatment) చేయడానికి ప్రయత్నించాడు చెలికత్తెలందరూ. ఆ ఉపశమన క్రియల కన్నీటికి ప్రకృతి, పరిసరాలూ మాత్రమే వారికి పాదప సామగ్రిని అందించాయి. దీన్ని ప్రకృతి

వైద్యం (Nature treatment) అవకతప్పదు కలువశవ్యలూ చందన గంధము కామరతూక్కు ఆమె అవయవాలనిండా చెలికత్తెని వదిలారు. పులి మారు, కప్పారు ఈ విధమయిన వైద్యాన్ని ప్రబంధాల్లో 'శిరోవచారాలు' అనడం మామూలు.

ఆ ఉపచారాలవల్ల ఆమె తేరుకుంది అప్పటికే తెల్లారిపోయింది అంటే ప్రకృతి పరిసరాలూ కూడా మరో దశ లోకి వచ్చాయి విజానికి వరుణిని రోగం శారీరకంగా వర్చింది మాత్రమే కాదు దానికి మూలం మానసికరోగం దీనికి మానసిక చికిత్స (Psycho Therapy) అవసరం. మనస్సు ఏ మందులకూ లొంగదు మనస్సు లొంగేది మాటలకే కాబట్టి మానసిక చికిత్స అంతా మాటలతో చేయడానికి వీలయిందే.

మనస్సు దెబ్బతిన్నదానికి ముఖ్య కారణం అకృతివిశ్వాసం (Self realisation) కోల్పోవడమే. కావమకున్నది జరగకపోయినప్పుడు మనస్సు ఖోటస్తుంది మానసికమైన ఖోటకు విజానికి ఆత్మ చికిత్స (Soul treatment) అవసరం దాన్ని ఎవరికి వారే చేసుకోవాలి. మనస్సుని బుద్ధిద్వారా కొంత అదుపులోకి తేవచ్చును. కానీ బుద్ధికి

అటువంటి లక్షణం లేనప్పుడు ప్రయోజనం లేదు. బుద్ధి ఒక ద్వారంలాంటిదైతే, ఆ ద్వారం మూసుకుపోయి ఉన్నప్పుడు అక్కలోకి ప్రవేశించడమే దుర్లభం కనుక మానసిక చికిత్సకు ప్రత్యామ్నాయమార్గం (Alternate way) సమయోచిత వాక్యాలతో ఓదార్పడం. దీనివల్ల అకృతివిశ్వాసం పునరుద్ధరణం పొందకపోయినా, కాళ్ళారిక మనోజాడ్యం మంచి ముక్తికలుగుంది.

ఈ సమయోచితవాక్యసరణిని పెద్దవగారు చెలికత్తెల మాటల్లో పలికించారు :

"నిన్ను బాదించిన చంద్రుడికి అన్నమించాడులే! ఎదూ నీ వాడిపోయిన మొహాలాగే ఉన్నాడు నిన్ను వాడిపోయేలా చేసి వాడూ చివరికి వాడిపోయాడు" అన్నాడు మొదట చెలికత్తెలు అందరూ అన్నమాట కాదిది చెలికత్తెలతో ఒకరిచేత కవి ఇలా అనిపించాడు ఇందకు నాటకీయదృష్టి (Dramatic vision) కారణం. ఈ మాటలు ద్వనించేలాగా పెద్దవగారు చెప్పిందిన మాటలు రమణీయాలి. వాటిని పరిశీలించవలసి ఉంటుంది పాఠకులు.

చంద్రాప్రమయమై పోగానే, లేదా అపహంధగానే, తూర్పువ వేగుజాక్క (Morning star) కనిపించింది ఆ చెలికత్తె పరుణినికి వేగుజాక్కను చూపిస్తూ రకరకాల ఊహల్ని గుప్పించింది. ఈ ఊహలన్నీ పరుణిని వక్రవ్యక్తంలోకి (Subconscious state of mind) తీసుకుపోవడానికి దోహదం చేస్తాయి :

మనస్సు వ్యక్తదళతో (Conscious state) ఉన్నప్పుడు బాధలు మన స్సును సులువుగా బాదిస్తాయి. దాన్ని వ్యక్తవ్యక్తదళలోకి మళ్ళించగలిగితే, బాధలు చల్లారుతుంటాయి. ఉదాహరణకు, కల్పనలూ నమ్మద్దాగా ఉన్న కవిత్వం మనస్సుని వ్యక్తవ్యక్తదళలోకి తీసుకు పోగల్గడానికి సమర్థత కలిగిఉంటుంది కవిత్వం మనస్సుని వ్యక్తవ్యక్తదళమనస్సుద్దీ చేయగల్గితే 'నద్యఃపరవిద్యుతి' కలుగుతూ ఉంటుంది. దీన్నే మనం రసస్థితి అంటున్నాం. ఈ దృష్టితో పెద్దనగారి వేగుజాక్క వర్ణనను చూస్తే మనకు సంకృప్తి విస్తుంది.

అవిగో కోళ్ళు కూస్తున్నాయి చూడూ అన్నారు తరువాత చెలికత్తెలు. కోడి కూతలోని త్రితంగి ధ్వనిని పెద్దనగారు అర్థ కామ భర్తాలకు (మూడూ పురుషార్థాలే) వంకేశాలాగా వర్ణించడం గమనించదగిన విశేషం. ఈ మూడింటిని వర్గత్రయం అంటారు. వర్గత్రయానికి "఑వృతిక కల్పజ్ఞానం" (Phonetic knowledge) మూలం అనడం జ్ఞాన రహస్యం తెలిసి అనడమే ఉచ్చారణ మూడు రకాలుగా ఉంటుంది. మొదటిది ప్రాప్యఉచ్చారణ రెండోది దీర్ఘఉచ్చారణ మూడవది ప్లకఉచ్చారణ. కోడి కూతలో కోళ్ళు-కోకో అనే ధ్వని ఉంటుంది. అందులో మూడురకాల ఉచ్చారణలా ఉంటాయి.

"చూడు సూర్యోదయ మయింది" అన్నారు తరువాత చెలికత్తెలు. విన్న సూర్యుడన్నమించాడు అతను తన కాంతుల నన్నింటిని తీసుకుపోతూఉంటే

వాటిలో కొన్నింటిని దీపాలు అవహరించాయి ఇతరుల సొమ్ము వనహాసింది నవుడు దాన్ని దాచుకోవలసివస్తుంది పైకి చూపించడానికి వీలుండదు. సూర్యుడు మళ్ళీ రాగానే, దీపాలు ఈ దొంగసొమ్ముయిన కాంతుల్ని ఎక్కడ దాచుకుంటాయి; ఈరహస్యాన్ని హృదయ రంజకంగా చెప్పారు పెద్దనగారు దాన్ని పాతకులు ఏదివి అవందించడమే దాగుంటుంది.

'చూడు నీ వీణ ఇంకా నాటరాగం లోనే కూచుంది ప్రభాతమయిపోయింది కనుక ఇప్పుడు దేశాక్షిరాగాన్ని వీణమీద పలికించు అంటారు చెలికత్తెలు వరుణినికో ఇక్కడ పాతకులుహించుకోవలసివ అంకా లెన్నో ఉన్నాయి.

"చూడు నీ పెంపుడు చిలకలూ పెంపుడు గోరువంకలూ ఇప్పుడు అడవి వజీరి కూతలనే అనుకరిస్తున్నాయి" అంటారు చెలికత్తెలు వరుణినికో ఇందులోని 'ధ్వని' వంకటిని పాతకులు ఉహించుకుంటేనే రమ్యంగా ఉంటుంది. అయితే ఆ ఉహనకు ఆలంబన మెంతో కవి మనకందించాడు.

"చూడు అటు పండ్రవించిం ఇటు సూర్యవించిం ఒకేమాట కవిపిస్తున్నాయి, ఒకటి అస్తమిస్తోంది ఇంకోటి ఉదయిస్తోంది" అన్నారు చెలికత్తెలు వరుణిని నయనేంద్రియానికి వదిలివెస్తూ, ఈ సామాన్యంగాన్ని ఎలా ప్రబంధీకరించడో (Describing in a superior way) చూడాల్సిందే.

"చూడు సూర్యోదయం కాగానే, ఆ కిరణాల కాకిదివల్ల వడ్డాయి కొద్దిగా

వికసించాయి. ఆ వడ్డాల్లో దాక్కున్న తుమ్మెదలు ఇవతరికి వచ్చి యంతారం చేస్తున్నాయి" అన్నారు చెలికత్తెలు వరుణిని శ్రవణేంద్రియానికి వదిలివెస్తూ, ఈ సామాన్య దృశ్యాన్ని పెద్దన అసామాన్యంగా ఒక ఉపమానం సాయంతో వివరించాడు పాఠకులు దాన్ని గమనించాల్సిందే. అంతేగాక ప్రస్తుత కథకు ఈవర్ణన ఎంతవరకూ అవసరం (Relevant) అన్నదీ ఆలోచించవలసిందే.

"చూడు: సూర్యకిరణాల అగ్నివల్ల తమకెక్కడ హవి కలుగుతుందో అది తుమ్మెదలు కలువల్ని వదిలి ఎలా పారి పోతున్నాయో" అంటారు చెలికత్తెలు. ఈ భావాన్ని పెద్దన చెప్పించిన తీరు అశ్రవ్యవక్తిత్వం చేస్తుంది పాతకుల్ని.

"చూడు: చక్రవాక దంపతులు చీకటి వల్ల చూపులు కోల్పోయి, తెల్లారనేగా ఒకదాన్నొకటి వెదుక్కుంటున్నాయి" అంటూ చెలికత్తెలు వరుణినికో చూపెడతారు. ఇందులోని అంతర్యమేమిటో పాతకులు గ్రహించాలి.

చెలికత్తెల ఓదాచ్ఛలో భాగంగా ఒక కొనమెరుపు కనిపిస్తుంది అది ఉపాయ సూచన. ఆ ప్రవరుకు ఏ దివ్యవహత్తూ లేనివాడనీ అతడు ఆప్రయత్నంగానే లొంగిపోతాడనీ అతడు ఆ వనంలోనే ఎక్కడో దారిలేక తిరుగుతూ ఉంటాడనీ చెబుతారు వరుణినికో చెలికత్తెలు.

"చూడూ మనమిప్పుడకదీ వెదుక్కుంటూ అలా ఉద్యోగవనంలోకి వెళ్ళి వద్దాం రా" అంటారు. అమెకు మానసిక చికిత్స చేయడంలో ఇది చివరి ప్రయత్నం.



### అధ్యయన సూచికలు

1. 'అని పత్ని యక్కలకంఠ కంఠి  
దీని చు తాపము పెట్లన మూర్ఛిల్లిన'  
(52వ పద్యం)

2. 58 పద్యం నుంచి ఈ వాక్యరచన  
మొదలయింది.

3. 'పాటన నీయమిన్ నుజలు పెట్టి  
శిర్లపటిరపకలాలాటిక మై డరస్మిత నిల  
సపు అంద్రకొంఠి కాతుటన్ దేటదొంగి  
విన్ననని నీ మొగమొసన మాసి చం  
ద్రుడో పాటలగంధి వాలెనదె భాగ  
యచిత్ తన కందు మోగన్' (58వ)

4 పారిపోతున్న చంద్రుడి సేనాధి  
పతిలాగా, మూర్ఖుడి జైదామిది అద్దం  
లాగా కాలాన్ని మూచించడానికి ఈదే  
పాతి కంఠంలాగా మూర్ఖుడధిరోహించ  
జూనికీ సిద్ధంగా నిలబడ్డ రాజహంసలాగా  
చుక్కలు మూర్ఖుడికి ధయిపడి పారిపో  
తుంటే దారిచూపించేవాడిలాగా నేను  
జక్క వచ్చిందని ప్రబంధపరమైన  
ఈజాతలో పెద్దకగారు వర్ణించడంలో  
అనాటి రాజులకు పరిస్థితుల ప్రభావం  
నుంచి తప్పించుకోలేక పోయారంటే  
అదేమీ లోపమనిపించదు రాజా. క్రతువు,  
సేనాధిపతి, వాహనం, వలసపోవడం,  
దండెత్తడం వంటి వన్నీ అనాటి రాజు  
లకు సాధారణం అనినా, (చూ. 54  
వీసవర్ణన)

5. హిమగిరిపైకూడా కొక్కున్నాయా  
అక్కడిజనులు కనిపాటలకోసం, కుడి  
తులు యజ్ఞారంభాలకోసం ప్రార్థనన్నే  
బయలుతీశారట! అర్థకామ భర్తాని  
వరసయాశ్రయం (భర్తార్థ కామోన  
మందా) గమనించకగిన విశేషం. (చూ.  
55 మత్తేధం)

6. ఆ దొంగినిందిన వెంటబట్టి దీపాలు  
రతిక్రంతాంతాగా శ్రేతకోణాల్లో

కాటకతో తనుకు గల సంబంధకల్ల  
చాచుకుంటున్నాయి. ఈ పద్యంలో  
దీపాలు చేస్తున్నది దొంగపని అనడం  
పెద్దన చేయడంచిన అధిశ్ఠేతం కథలో  
ఏవిధంగా అన్వయిస్తుందో ఊహించడం  
నులుకే. ప్రవరుడు పెర్చిపోలే, వచేమన్ని  
సంగ్రహించబోతున్నాడు మరో మా  
యారి, వాడు దీతం లాంటివాడే కానీ  
నూర్పుడిలాంటి వాడు కాదు.

7. ద్వితీయాశ్వాసం 27 వ పద్యంలో  
వరూధిని వీణావాదనాన్ని గురించి కవి  
వర్ణించిఉన్నాడు. ఆ వీణ వస్తుదామె  
'నాకు' రాగంతో (ఆది మధ్యాహ్న  
రాగం) పలికిస్తూ ప్రవరుడ్ని చూడటం  
జరిగింది. ఆయా స్వర స్థానాలనలాగే  
వదిలేసి ప్రవరుడి వ్యామోహంతో పడి  
పోయిందామె. ప్రవరుడికల్ల ఆమె తిక  
స్కృతి అయిన కరువాత ఎంతో కథ  
జరిగింది ఇప్పుడు మనం తృతీయాశ్వాసం  
లో 57వ పద్యంలోకి వచ్చాం. ఇక్కడ  
అమీమ గురించి గుర్తుచేయడం కవిలోని  
మాతవర్తమాన సంయోజనా గుణానికి  
(linking the past and pre-  
sent with relevance is the  
gretest quality of a good  
poet) నిదర్శనం. చెలికత్తె మాటల్లో  
ఆ వీణావాదన ప్రస్తావన వస్తుంది. వరూ  
ధిని కళాగరిమ ఎంత గొప్పవంటే  
ఆమెకు వీణారాగజ్ఞాన సమగ్రమ ఉండ  
డం ప్రాతః కలానికి తగిన దేవాక్షి  
రాగాన్ని కూర్చుంటుందిగా చెలికత్తె  
వరూధిని గుర్తుచేస్తుందిక్కడ. చూ.  
57 కావ్యం

8. వరూధిని అభిరుచులు చిత్రమైవి.  
ఆమె చింతలనూ గోరువంకలనూ పంజ  
రాల్లో ఉంచి చూటలు చేర్చుకూ ఉం  
టాంది. కారణం ఆమె ఒక కంఠాపిణి  
(Sweet voiced woman). కానీ

ఇప్పుడామె విరహంలో వదిపోవడంవల్ల  
ఆ పక్షులకు మాటలు శ్రేర్పడంలో  
ఉత్కంఠ కొల్పోయింది. కానీ ఏదో  
ఒక మాటను అనుకరించడం ఆలవాటయి  
పోయిన ఈ పెంపుడు పక్షులు అదేవి  
వక్షుల మాత్రమే అనుకరిస్తాయి. ఇది  
వరూధిని చేస్తున్న అవరాధం. చూ. 58  
చంపకమాల.

9. ఈ సాయాస్య దృశ్యాన్ని పెద్దన  
గారు తన లోకజ్ఞానాన్ని వినియోగిస్తూ  
వర్ణించాడు. బ్రహ్మాండాన్ని ఒక గది  
సౌ (an auditorium for  
practising weight lifting)గా  
పోల్చారాయన. అందులో వ్యాయామం  
చేస్తున్న వాడు కాలం (Time) 'కాలపు  
హోంకీరాడు' అ కాలమే. అతడు  
పైకెత్తి సుంద్రంగా భుజాలమీద తిన్న  
తున్న వందానికి రెండు ఇవకనుండు  
(సంగదాలు) ఉన్నాయి - ఇటొకటి  
అటొకటిను. అలా తిప్పుడంలో ఒకటి  
పడమటికి ఒంగిపోయింది. అదే చంద్ర  
నిలం. మరొకటి కూర్చుంటు లేచింది.  
అదీ మూర్ఖనిలం. ఒక పెద్ద కాన్వాసు  
మీద చిత్రించిన ఘాతచిత్రమిది ఇలాంటి  
'ఇటొకటి' కవి కల్పనాకీర్తిని నిరూపి  
స్తుంది. అయితే దీని ప్రయోజనం మాత్రం  
ఒక చిన్న విషయం. ఒక Pheno-  
mena ఇది అరుదైన వృత్తం. చూ. 59  
మత్తేధం

10. ఈ భావచిత్రం పెద్దనక ప్రకృతి  
రీతిలమీద ఉండే ఉత్కుకత్వాన్ని వట్టి  
చూపుతుంది. మూర్ఖుడువయించగానే  
అతని కిరణం తాడికి పక్షం కొద్ది  
కొద్దిగా (gradually) విప్పుకుంటుంది.  
అలాంటప్పుడు ముందురాత్రి ఆ వక్షువు  
మొగ్గల్లో చాక్కన్న కుమ్మెకలు పైకి  
పారిపోతూ ఝంకారం చేస్తాయి. ఆ  
ఝంకారం వీణాధ్వని లాగుండటం, వీణ

మతో నివర్తనం(Simile) ఇస్తాడు కవి. ఎవడో ఒక క్రూరుడు తక్షిణుడు కలిస్తాడు, అప్పుడు పక్షులు కుయ్యాయి. అని ముక్తా పైకి పోతాయి, కానీ ఆ పక్షులు ఆ గూడు చుట్టుప్రక్కలనుంచి వెళ్ళిపోవు. ఈ చిత్రంచాసా కవిసాధించిందేమిటంటే ప్రస్తుత కథలో ప్రవరుడు వరూధిని కదిలించివా, ఆమె విరక్తితో తన పితావాదసాది సాధనము మోసరాదనే సంగతిని, ఆమెలో మనఃపరివర్తన రావడానికి తెలికలై లిలాంటి ప్రయత్నాలు చేస్తున్నారు. చూ. 60 చంపకమాల.

11. ఒక చిన్న ప్రకృతిరహస్యాన్ని పెద్దనగాడు ఒక ప్రపంచ భావచిత్రం (universal image) గా సృష్టించారు. తోకంలో ఇట్టు కాలిపోతూంటే రైతులు ఆ ఇంట్లో దాచుకున్న దావాన్ని ముందు లైటికి చేరేసుకునే ప్రయత్నం చేస్తారు. ఇది సహజ ప్రాపంచిక విషయం. దీన్ని ఈ ప్రకృతిరహస్యంలో ఎలా నిబంధించాలో చూడండి. తమ యిళ్ళయిన కలువలు కాలిపోతున్నాయనే భ్రమతో కుమ్మెదలు లైటబొమ్మలతో కలిసి పిత్తులమీద సహజంగా ఉండే వచ్చని మచ్చ భాస్వత్తులస్తలాగే ఉండటం. అయితే ఈ వర్ణచిత్రం కథ కలా అన్వయిస్తుందని పాఠకులలో చించాలి. సాధారణంగా ఇతన్ని తపకిమాలిన వర్ణన అనుకుంటారు. కాదు. వరూధిని తనకు కలిగిన అపాయనమంచి తన వ్యక్తిత్వ సంపదను కాపాడుకోవడం అవసరమని ఇక్కడ సూచ్యం (indication). చూ. 61 చంపకమాల

12. కారీరక సంయోగాసక్తికన్నా మించినది ఆత్మీయానురాగము అనేది ఇక్కడ ముఖ్యంగా సూచించబడింది. వరూధిని కారీరక సంయోగాసక్తి చూప

## వేదుల నూయ్యని జ్ఞానమహస్సు

— డా. డి. బాలసుబ్బయ్య

(గత సంచిక తరువాత)

అజ్ఞం అన్నపదాఅనూ క్రమంగా, కర్మ ధారణం' అంటే మోక్షముఖాన్ని ధరించడం అనీ, అగ్ని అంటే అగ్ని - అంటే ఆద్యంతాలు రానేయిన వరమాతృ అనీ, అజ్ఞం అంటే ఆద్యం, అంటే ఆదియైన మాయ అనీ ఉన్న నిర్గుణ విషయాంత కల్పింపబడ రూపకీకరణలే అని నిరూపిస్త గ్రంథాధారంగా వివరించారు.

దం వివేకచిహ్నం కాదు. ఈ పద్యంలోని స్వభావోక్తి (Dipicting Natural Phenomena as it is without any disguise) సంస్కృత కడగుంఘనం లేకుండా లేటలెలుగులో నడుస్తుంది. కల్పదృష్ట్యా ఇది గమనించాల్సిన విషయం. "విచిచాకురి తుడియన్ రతిన్ దలపు" అనేది ముఖ్య భావం (Key concept). 62 చంపకమాల.

18. 'నీ చందమునందమున్ గనిన జవ్వనియెవ్వని వెరిజేయజే' (చూ. 68 ఉత్పలమాల) "వానికన్ గాలొక చోట నిల్పున వగన్ మగుడన్ నిను జూచు నంకటన్" (చూ 64 ఉత్పలమాల).

(తరువాత మళ్ళీ కలుద్దాం).

\* \* \*

మిరియాల రామకృష్ణ  
25-6-5/8, జువ్వకృష్ణపురం,  
రాజమండ్రి-5.

0-0

ఈవిధమైన వేదకర్తవ్యాన్ని తీర్చించు వన్నకారే వాల్మీకి వ్యాసుడు మొదలైన ఋషికవులు. రామాయణ, భారత భాగవతాది గ్రంథాల్లో వశోక్తుంగా వరమాతృ కర్తవ్యాన్ని అందించే ప్రయత్నమే చేకూరుగాని వాల్మీకి వ్యాసులు చరిత్రను అంటే వశోగీతకథను చెప్పినవారు కారని కర్మగారి సిద్ధాంతం. ఇందుకై వారు పెక్కు అపరిత్యాకకాలైన ఆంతరంగిక సాక్ష్యాధారాలు చూపారు,

'వేద, ప్రాచీనసాహిత్యసాక్ష్యాధారమాయావ్యాస' అన్నట్లు వాల్మీకి ముఖంగా వేదమే రామాయణరూప అత్యుగా నిలిసింది. వ్యాసుడు విజ్ఞానసర్వస్వంగా, పంచమవేదంగా భారతాన్ని వెలయింపజేసాడు. తన కృషిలో మిగిలిన కారత తీర్చుకోవడానికిగాను, పరమాతృకర్తవ్యాన్ని పూర్ణంగాలోకంలోపంచడానికిగాను 'నైవర్త్యమత్యమ్యుత భావవర్జితం, వశోభలే జ్ఞానమలం నిరంజనం' అన్నట్లు భక్తివిరహితమైన పరమాతృ భావన అపశోఖానుదూతని కలిగించలేదు అన్న మహాదాళయంతో భాగవతాన్ని సంకరించాడు. మరి ఇంత ఉన్నతాళయంతో దూత్రుడిద్దరున్న వ్యాసవాల్మీకల గ్రంథాల్లో కథాగమనానికి అంతగా అవసరం లేనిదీ, వాస్తవ్యర్థంలో దుర్భరమైన అజ్ఞత విషయాన్ని చెప్పేదీ, చారిత్రక దృష్టితో కాదుగదా సామాన్య దృష్టితోనూడ అంగీకరించడానికి వీలులేనిదీ అయిన విషయాలు, ఉపాఖ్యానాలు అనివార్యమైన విధంగా ఉన్నాయి. రామాయణంలోని అశాల్యా జారవృత్తాంతం, భారతంలోని

దాపడి వృత్తాంతం, భాగవతంలోని  
జన-పుధంచక్రవర్తి చరిత్ర, భారవా  
కోత్పత్తి చరిత్ర భాగవతంలోని మహిమ  
మర మర్దిని కథ తారాచంద్రుల కథ,  
హయగ్రీవావతార కథలు ఇటువంటి  
వానిలో కొన్ని. ఇట్టివాని సమస్యలు  
విషయంలో తీవ్రమైన మోసానికి వచ్చును  
అనుభవించి తీవ్రమైన మోసానికి వచ్చును  
కర్మకారుల వీనికి బాహ్యంగా ఆధ్యా  
త్మికమైన అంతర్భావం కర్మమని  
తెలిసారు

ఈ ఆలోచనకు మూలకై వలెన హక్కికి  
వ్యాసులే పెట్టిన ఆదేశాలు కల్పిం  
చారు సాధారణమైన సుఖ-మోసా  
లను చెప్పలేనివి కొన్ని కీలకమైన సంద  
ర్భాల్లో విచ్చికింగా నిర్దుష్టమోసా  
లను చెప్పారు వాళ్ళివేలకాక వ్యాసుడు  
విషయాన్ని అంతా పోలికలతో చెబుడు,  
అయినా సందర్భాల్లో వారి వారి ప్రవర్తన  
తవ(కత్తలకు) అనుగుణమయ్యేటట్లుగా  
పాత్రల పేర్లు పెట్టి అంతరించారా  
గాహనకు తెర ఏకాదు. భయం, ప్రజ్ఞ  
యడు వంటి పురుషనామాలు (పురంజనో  
పాఖ్యానం-భాగ), శ్రద్ధ, మైత్రి, దక్ష,  
కుష్ఠ, పుష్టి, ఉన్నతి, తిలితి, హీ,  
స్వాహా స్వధా మన్నన స్త్రీలనామాలు  
(దక్షపుత్రులు-భాగ) అమూల్య విష  
యాలు మూర్తిమంతం చేయడానికే  
ఉద్దేశించాయన్న విషయాన్ని చెప్పక  
చెప్పుకున్నాయి ఒక వ్యక్తి 20 శేల  
సంవత్సరాలు రాజ్యంచేయడం (ధృవకు)  
ఒకనిక ఒక స్త్రీయొడూ పడకొండువందల  
మంది కొడుకులు, నూటపదిమంది బిడ్డలు  
కలుగటం (పురంజనోపాఖ్యానం) వంటి  
విషయాలు నమ్మకీకరించానివి, ఈసంఖ్య

వెనుక ప్రకృతి కత్తలను అంతర్భా  
వంగా ద్వారాకం చేయడమే ప్రధానో  
ద్దేశం అన్న విషయం అర్థమవుతుంది

ఇట్లా ఉన్న అంతర్భావం కల్పనలకు  
కారణాన్ని ఈవిధంగా మలభంగానే  
గ్రహించవచ్చు. సమస్త జీవరాశిలో  
కర్మోత్పత్తిమైన మానవజన్మ ఎత్తైనందుకు  
మానవుడు సాధించాల్సినవి ధర్మాకామ  
మోక్షాలు అన్న చతుర్విధపురుషార్థాలు.  
ఇంకాలో మోక్షం అన్నిటికన్నా శ్రేష్ఠ  
మైంది సమస్త ప్రాపంచిక కర్మవాస  
నలనుండి, దుఃఖసంభరితమైన జననమరణ  
చక్రభ్రమణ చక్రంనుండి తరించి వీడిన్ని  
టిక మోక్షార్థమై అఖండనందనాయ  
కమై క్యాపిమై సమిప్తమై పరమాత్మ  
చైతన్యంలో వ్యక్తియైన జీవాత్మ కీలం  
కావడమే మోక్షం. దీన్నే కైవల్యం  
అంటారు కర్మ, భక్తి, యోగ, జ్ఞాన  
మార్గాల ఇందుకు సాధనాలు వీరవల్ల  
మొదట మానవుడు (జీవుడు) ముక్తకాం

గత 40 సంవత్సరములుగా  
తెలుగు, హిందీ గైడ్లలో  
ఉత్తిమ్యమైనవిగా ప్రసిద్ధికెక్కిన  
“పైప్ పండిట్స్” గైడ్స్  
చదవండి! చదివించండి!!

**B. V. & CO.,**  
6-4-24, Tyagaraja Nagar  
RAJAHMUNDY-533 101  
Phone No 78542

క్షయి ఈ సమస్త చరాచరమైన జడ  
ప్రకృతిలోని సర్వవదార్థాలను తన జ్ఞాన  
దృష్టితో పరమాత్మ ఇదికాదు ఇదికాదు  
అని తీసేస్తూ అఖిలకు తనలోనే ఉన్న  
జీవాత్మనే పరమాత్మ అన్న ఉన్నతస్థితికి  
ఎదగాలి ఇదే ‘అహం బ్రహ్మస్మి’ అన్న  
మహావాక్యసారం. దీన్నే ఆలోచనా  
క్రమం అంటారు. ఆ తర్వాత పరపూర్ణ  
జ్ఞానంతో ఆసంగయోగంతో ఈ కృష్ణ  
లోని అనంతవిషయాన్నిటిలోను పరి  
మాత్మను దరించాలి అత్యుచు జీవుడు  
ఈ ప్రపంచంలో జీవిస్తుంటేగానూ ఎటు  
వంటి ఇచ్చాబంధాల లేకుండా విషయాను  
భవాన్ని పొందినా వీని వాసనలు జీవి  
అందవు దీన్నే జీవన్ముక్తి అంటారు

( సశేషం )



ఉత్తమ సాహిత్యంకోసం

సమాలోచన  
చదవండి!  
చదివించండి!!



రచనలు ప్రాచీన రసాలు  
లేకుండా, చదవడానికి  
వీలుగా స్పష్టంగా  
ఉండాల్సి.







